

วิเคราะห์การเบี่ยงเบนทางการค้า:

การไหลทะลักเข้ามาของสินค้าจีน หลังสหรัฐฯ กำหนด

ภาษีนำเข้าจากไทย 19%

บทสรุปผู้บริหาร

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2568 สหรัฐฯ ได้ประกาศปรับอัตราภาษีศุลกากรต่างตอบแทน โดยกำหนดอัตราภาษีสำหรับไทยที่ 19% ซึ่งเป็นอัตราเดียวกับหลายประเทศในอาเซียน ทั้งกัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตาม การกำหนดอัตราภาษีที่สูงกว่ากับประเทศคู่ค้าสำคัญอื่น ๆ เช่น จีน (34%) ไต้หวัน (20%) เวียดนาม (20%) อินเดีย (25%) ลาว (40%) และเมียนมา (40%) ได้สร้างความเสี่ยงให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าในแง่ของการไหลทะลักเข้ามาของสินค้าจากประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภาษีต่างตอบแทนอัตราสูงกว่าไทย สถานการณ์ดังกล่าวแม้จะมีข้อดีในการช่วยเติมเต็มอุปทานในประเทศ การเพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภคและกระตุ้นการแข่งขัน แต่หากการไหลทะลักเข้ามารุนแรงเกินไปจะส่งผลกระทบอย่างหนักต่อผู้ผลิตในประเทศ โดยเฉพาะ SMEs ที่ไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้ จนอาจนำไปสู่การลดกำลังการผลิต การจ้างงาน และการขาดดุลการค้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวม ดังนั้น จึงต้องมีการติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อให้ภาครัฐและผู้ประกอบการไทยสามารถรับมือกับผลกระทบเชิงลบได้อย่างทันทั่วถึง

การวิเคราะห์โอกาสการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (Trade Diversion) โดยพิจารณาจากปัจจัยหลัก 6 ด้านที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนทิศทางการส่งออกจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่ง ได้แก่ (1) ช่องว่างอัตราภาษีและต้นทุน (2) โครงสร้างสินค้าและอุปสงค์ (3) ห่วงโซ่อุปทานและข้อตกลงการค้า (4) โลจิสติกส์และภูมิศาสตร์ (5) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคและอัตราแลกเปลี่ยน และ (6) นโยบายกำกับและการบังคับใช้ พบว่า **จีนเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดที่จะมีการไหลทะลักของสินค้าเข้ามาในไทย** ปัจจัยสำคัญคือส่วนต่างอัตราภาษีกับไทยที่สูงถึง 15% ประกอบกับแรงกดดันจากสงครามการค้ากับสหรัฐฯ ปัญหาภาวะกำลังการผลิตส่วนเกิน (Overcapacity) ประกอบกับการอุดหนุนจากภาครัฐที่ทำให้มีต้นทุนการผลิตต่ำ ส่งผลให้จีนต้องระบายสินค้าเหล่านี้ไปยังตลาดที่มีกำแพงภาษีต่ำ ขณะเดียวกันสินค้าจำนวนมากจากจีน โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคยังสามารถทดแทนสินค้าที่ผลิตในไทยได้ง่าย และยังมีแนวโน้มเชื่อมโยงกันในห่วงโซ่มูลค่าโลก (GVC) สูง สะท้อนจากการพึ่งพาจีนในทั้งในด้านวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปสำหรับอุตสาหกรรมและการบริโภค จนส่งผลให้ไทยขาดดุลการค้ากับจีนมาโดยตลอด นอกจากนี้กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ยังครอบคลุมไปถึงการอำนวยความสะดวกทางการค้า การเปิดเสรีภาคบริการ และที่สำคัญคือ การส่งเสริม e-commerce ยิ่งเอื้อให้สินค้าจีนเข้าสู่ตลาดไทยได้ง่ายขึ้น

เมื่อวิเคราะห์การไหลทะลักของสินค้า (Spill-over Analysis) จากจีน โดยใช้ดัชนี Spill-over Index (ในปี 2561 ก่อนเกิดสงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน เป็นปีฐาน) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าดัชนีที่ระดับ 100 ในปีฐาน

มีแนวโน้มเร่งตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มขึ้นสู่ระดับสูงสุดที่ 130 ในปี 2567 (แม้จะลดลงในช่วงที่เงินล็อกดาวน์จากวิกฤตโควิด-19) บ่งชี้ถึงความเป็นไปได้ที่สินค้าบางกลุ่มจะเกิดการไหลทะลักเข้าสู่ตลาดไทยภายหลังสงครามการค้าในปี 2561 เพื่อหลีกเลี่ยงภาษีหรือมาตรการกีดกันทางการค้า นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มสินค้านำเข้าจากจีนที่จำแนกประเภทสินค้าเพื่อวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ (BEC) ซึ่งจัดกลุ่มตามลักษณะการใช้งานสุดท้าย (End-use) เช่น สินค้าชิ้นกลาง สินค้าทุน สินค้าอุปโภคบริโภค นั้น ส่วนใหญ่มีค่าดัชนีสูงกว่า 100 โดยกลุ่มสินค้าที่มี Spill-over Index ในระดับที่ควรติดตามแนวโน้มการไหลเข้าในระยะถัดไป ได้แก่ **กลุ่มยานพาหนะและส่วนประกอบ** ซึ่งสอดคล้องกับการเติบโตของตลาดรถยนต์จีน โดยเฉพาะรถยนต์ไฟฟ้า ประกอบกับการเข้ามาลงทุนโรงงานผลิตรถยนต์ไฟฟ้า (EV) จากจีน **กลุ่มสินค้าภาคอุตสาหกรรม** สะท้อนถึงการพึ่งพาจีนในฐานะแหล่งวัตถุดิบและวัสดุอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น อะลูมิเนียม แร่ โยสังเคราะห์ สิ่งทอ และเคมีภัณฑ์ **กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค** ครอบคลุมสินค้าหลากหลายประเภท เช่น ของสะสม เครื่องฉายภาพ เครื่องประดับ กระดาษชำระ วิสกี้ และของใช้ในครัวเรือนอื่น ๆ โดยส่วนหนึ่งอาจมาจากความสามารถของผู้ผลิตจีนในการแข่งขันด้านราคาและการออกแบบสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคไทย

หลังจากพบสัญญาณการไหลทะลักของสินค้าจีนจาก Spill-over Index แล้วจึงมีการพัฒนาระบบเตือนภัย (Warning System) โดยใช้ตัวชี้วัดการไหลเข้ามาของสินค้าโดยใช้ 3 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ (1) ส่วนแบ่งนำเข้าจากจีน ปี 2567 ขยายตัวเมื่อเทียบกับปีก่อน มากกว่าร้อยละ 5 (percentage point) (2) มูลค่านำเข้าใน 3 ไตรมาสล่าสุด (Q2-Q4) ของปี 2567 ขยายตัวต่อเนื่องมากกว่าร้อยละ 20 (YoY) และ (3) ช่องว่างราคานำเข้า (Price Gap) จากจีนมากกว่าช่องว่างราคาจากโลก และจัดกลุ่มจำแนกตามความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้าจีนออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ สูง ค่อนข้างสูง เผื่อระวัง ค่อนข้างเผื่อระวัง และต่ำ พบว่า **สินค้าที่ไทยนำเข้าจากจีนในปี 2567** จำนวน 1,149 รายการ (HS Codes 4 digits) **ส่วนใหญ่ยังจัดอยู่ในกลุ่มความเสี่ยง“ต่ำ”** โดยมีจำนวน 904 รายการ (**ร้อยละ 78.7**) ตามด้วยกลุ่มเผื่อระวังและค่อนข้างเผื่อระวังจำนวน 166 และ 38 รายการสินค้า ขณะที่สินค้ากลุ่มความเสี่ยงสูงและค่อนข้างสูง มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 24 และ 17 รายการสินค้า เท่านั้น และหากพิจารณาตามการจำแนกประเภทสินค้าตามวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ (BEC Rev.4) พบว่า**รายการสินค้าภายใต้กลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลักในระดับ “เผื่อระวัง”-“สูง” ส่วนใหญ่เป็นสินค้าในภาคอุตสาหกรรมและสินค้าทุน** ซึ่งแม้จะเป็นประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมในเชิงต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต แต่การพึ่งพานำเข้าจากจีนในสัดส่วนสูงอาจทำให้ภาคการผลิตไทยเปราะบางต่อความผันผวนของราคานำเข้า การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการค้าหรือข้อจำกัดด้านห่วงโซ่อุปทานของจีนในอนาคต ที่อาจส่งผลให้ผู้ผลิตไทยเสี่ยงขาดแคลนวัตถุดิบ นอกจากนี้ บางส่วนในกลุ่ม “เผื่อระวัง” เป็น**สินค้านำเข้าขั้นสุดท้ายที่เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง (Final Goods)** ทั้งอาหารและเครื่องดื่มเพื่อใช้บริโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และสินค้าอุปโภคบริโภค อาทิ กะหล่ำปลี ผักกาดหอม กระดาษชำระ สบู่ เครื่องเรือนพลาสติก กระติกน้ำสุญญากาศ จอฉายภาพ เสื้อผ้าผู้หญิง ผลิตภัณฑ์ทำจากหนัง และชุดสูทผู้ชาย **สินค้านำเข้าเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในประเทศหากเกิดการไหลทะลักเข้ามามากเกินไป** เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันโดยตรงกับตลาดภายใน ซึ่งความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตของจีน อาจทำให้สินค้านำเข้ามีราคาต่ำกว่าสินค้าไทยและดึงดูดผู้บริโภค โดยเฉพาะในตลาดที่อ่อนไหวต่อราคา ส่งผลให้ผู้ผลิตภายในประเทศ โดยเฉพาะ SMEs สูญเสียส่วนแบ่งตลาดและต้องเผชิญแรงกดดันในการลดราคาสินค้าเพื่อให้แข่งขันได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อรับมือการไหลทะลักของสินค้าจีนควรดำเนินไปอย่างบูรณาการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยในระยะสั้น จำเป็นต้องใช้ระบบเตือนภัย (Warning System) ที่จัดทำขึ้นมาเป็นกลไกชี้เป้าเชิงรุก ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎระเบียบทางการค้าอย่างเข้มงวด ไม่ว่าจะเป็นกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (RoO) เพื่อป้องกันการสวมสิทธิ์ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD/CVD) เพื่อสร้างความเป็นธรรม และมาตรฐานสินค้า (SPS/TBT) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ขณะเดียวกัน ในระยะกลางและยาว ต้องมุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเสริมขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย ผ่านการสนับสนุนผู้ประกอบการในประเทศ โดยเฉพาะ SMEs

ที่ได้รับผลกระทบให้สามารถแข่งขันได้ นอกจากนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมนโยบายยกระดับอุตสาหกรรมไปสู่การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูงและใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อลดการแข่งขันด้านราคากับสินค้าจีน และลดการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าทุนและวัตถุดิบบางประเภท พร้อมกันนี้ ต้องดำเนินนโยบายการค้าเชิงรุกโดยกระจายความเสี่ยงของห่วงโซ่อุปทานไปยังแหล่งนำเข้าอื่นและใช้เวทีเจรจาการค้าเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์จาก "การตั้งรับ" ไปสู่ "กรอบยุทธศาสตร์เชิงรุก" ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ 1) การเสริมความแข็งแกร่งให้แนวป้องกันด้านหน้า ผ่านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นและกำกับดูแล e-commerce 2) การสร้างความยืดหยุ่นในระยะยาว โดยบูรณาการนโยบายการค้าและอุตสาหกรรม พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสดึงดูดการลงทุน และส่งเสริมแบรนด์ "Made in Thailand" และ 3) การใช้ความร่วมมือระดับภูมิภาคและการทูตเชิงรุก โดยเฉพาะการผลักดันวาระในอาเซียนและทบทวนความตกลง ACFTA

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์
กันยายน 2568

การวิเคราะห์การเบี่ยงเบนทางการค้า:

การไหลทะลักเข้ามาของสินค้าจีนหลังจากที่สหรัฐฯ กำหนดภาษีนำเข้ากับไทย 19%

กรอบแนวคิดการวิเคราะห์

การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการค้า เช่น การปรับเปลี่ยนภาษีนำเข้าสำหรับบางประเทศ หรือการทำข้อตกลงการค้าเสรี จะส่งผลให้เกิดการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (Trade Diversion) อย่างเช่น เมื่อสหรัฐฯ ขึ้นภาษีกับประเทศใดประเทศหนึ่ง จะทำให้การนำเข้าจากประเทศนั้นลดลง และหันไปนำเข้าจากประเทศอื่นแทน เพื่อให้ได้สินค้าที่มีราคาถูกลงหรือเงื่อนไขที่ดีกว่า ในขณะเดียวกัน ประเทศที่ถูกเก็บภาษีสูงจากสหรัฐฯ ก็จะมีแนวโน้มการส่งออกสินค้าจากตลาดสหรัฐฯ ไปยังประเทศที่สาม ทำให้ประเทศเหล่านี้อาจเผชิญปัญหาการล้นทะลักของสินค้านำเข้า (spillover effect) ซึ่งการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (Import surge) ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสีย โดยผู้บริโภคอาจได้รับสินค้าที่ราคาถูกลงและมีตัวเลือกที่หลากหลายมากขึ้น ช่วยเติมเต็มอุปทานหากไม่สามารถผลิตได้เพียงพอภายในประเทศ ลดภาวะสินค้าขาดตลาด รวมถึงส่งเสริมการแข่งขันภายในประเทศให้ผู้ประกอบการเกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้า ลดต้นทุน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ ช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมให้เติบโตแข็งแกร่งอย่างยั่งยืนมากขึ้น แต่ก็ส่งผลเสียต่อผู้ผลิตภายในประเทศที่ไม่มีศักยภาพในการแข่งขัน โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่อาจมียอดขายลดลง จนนำไปสู่การปิดกิจการหรือการเลิกจ้างงานได้นอกจากนี้ ยังส่งผลให้ดุลการค้าของประเทศขาดดุล ซึ่งการขาดดุลการค้าในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่องจะกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว ขณะที่การพึ่งพาการนำเข้ามากเกินไปอาจทำให้ประเทศมีความเสี่ยงหากเกิดห่วงโซ่อุปทานชะงักงันจากภัยพิบัติ สงคราม หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการค้า

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้าหรือการไหลทะลักของสินค้าจากต่างประเทศ

การเปลี่ยนทิศทางการส่งออกจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่งเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัยที่ซับซ้อน ทั้งกำแพงภาษีและกฎระเบียบการค้า สภาวะเศรษฐกิจโลก ต้นทุนโลจิสติกส์ ต้นทุนการผลิต ความต้องการของประเทศคู่ค้า ความเชื่อมโยงของห่วงโซ่การผลิต ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล โดยการศึกษาในที่นี้จะพิจารณาจาก 6 ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (Trade Diversion) ได้แก่ (1) ช่องว่างอัตราภาษีและต้นทุนประเทศที่มีส่วนต่างทางภาษีกับสหรัฐฯ มักจะเข้าถึงตลาดสหรัฐฯ ได้น้อยลง เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเบี่ยงเบนเส้นทางการส่งออกมากขึ้น ขณะที่แรงผลักดันจากการผลิตเกินความต้องการภายในประเทศ ประกอบกับการได้รับการอุดหนุนจากภาครัฐที่ทำให้มีต้นทุนการผลิตต่ำ แต่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดที่เก็บภาษีนำเข้าสูงได้จะถูกระบายไปยังประเทศอื่น ๆ ที่มีกำแพงภาษีต่ำกว่า (2) โครงสร้างสินค้าและอุปสงค์ หากสินค้าสามารถทดแทนกันได้ง่าย ผู้บริโภคมีความอ่อนไหวด้านราคา จะเกิดการไหลเข้ามาของสินค้าได้ง่าย (3) ห่วงโซ่อุปทานและข้อตกลงการค้า ประเทศที่อยู่ในเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานการผลิตเดียวกันหรือผลิตสินค้าเหมือนกันสามารถนำเข้าจากประเทศนั้นได้มากขึ้น และหากมีเขตการค้าเสรีร่วมกันจะทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น (4) โลจิสติกส์และภูมิศาสตร์ หากมีระยะทางสั้นค่าขนส่งที่ถูกและมีความสะดวกในการขนส่งสินค้าจะมีโอกาสที่จะเกิดการไหลของสินค้าเข้าประเทศมากกว่า (5) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคและอัตราแลกเปลี่ยน หากประเทศมีการสนับสนุนสภาพคล่องและช่วยลดต้นทุนให้กับผู้นำเข้า หรือมีค่าเงินที่สนับสนุนต่อต้นทุนการนำเข้าที่ถูก จะส่งผลให้เกิดการกระจายสินค้าไปยังตลาดอื่นได้ง่ายขึ้น และ (6) นโยบายกำกับและการบังคับใช้ หากมีการบังคับกฎระเบียบที่หละหลวมในการกำกับดูแลกฎแหล่งกำเนิด (Rules of Origin: RoO) ในการตรวจสอบแหล่งกำเนิดสินค้าอาจจะส่งผลให้เกิดการ "transshipment" หรือการส่งผ่านสินค้าไปยังประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำกว่าได้ง่าย

ส่วนที่ 1: วิเคราะห์โอกาสการเบี่ยงเบนทางการค้าจากมาตรการภาษีต่างตอบแทนของสหรัฐฯ

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2568 สหรัฐฯ ได้ประกาศอัตราภาษีศุลกากรต่างตอบแทนใหม่กับประเทศต่าง ๆ หลังจากบรรลุข้อตกลงทางการค้าระหว่างกันแล้ว โดยปรับลดลงจากอัตราเดิมที่เคยประกาศเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2568 และเป็นอัตราที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันภายในภูมิภาค สำหรับไทยถูกกำหนดอัตราภาษีต่างตอบแทนร้อยละ 19 เช่นเดียวกับกัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ส่วนประเทศที่มีอัตราภาษีต่างตอบแทนสูงกว่าไทย ได้แก่ จีน (34%) ไต้หวัน (20%) เวียดนาม (20%) อินเดีย (25%) ลาว (40%) และเมียนมา (40%) การที่ประเทศอื่นถูกเก็บอัตราภาษีที่สูงกว่าไทยในการส่งออกไปสหรัฐฯ อาจส่งผลให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าเข้ามาในไทยได้ หากส่วนต่างของภาษีและต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศของไทยมีอัตราที่ต่ำกว่า ด้วยเหตุนี้ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) จึงได้ทำการประเมินผลกระทบจากการเบี่ยงเบนทางการค้าในแง่ของการไหลทะลักเข้ามาของสินค้าจากประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภาษีต่างตอบแทนอัตราสูง ตามการประกาศอัตราภาษีล่าสุดนี้

การประเมินโอกาสการไหลทะลักของสินค้าเข้าประเทศไทยจะวิเคราะห์ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนทิศทางการส่งออกจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่ง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงคู่ค้าโดยปกติแล้วจะพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น การเติบโตของเศรษฐกิจของคู่ค้า พฤติกรรมผู้บริโภค การเข้าสู่ตลาดยากหรือง่าย มาตรการทางการค้า ต้นทุนการผลิต ความสัมพันธ์ทางการเมือง และความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ ในที่นี้จะวิเคราะห์ 6 ปัจจัยที่จะมีผลต่อการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (Trade Diversion) ได้แก่ (1) ช่องว่างอัตราภาษีและต้นทุน (2) โครงสร้างสินค้าและอุปสงค์ (3) ห่วงโซ่อุปทานและข้อตกลงการค้า (4) โลจิสติกส์และภูมิศาสตร์ (5) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคและอัตราแลกเปลี่ยน และ (6) นโยบายกำกับและการบังคับใช้ เพื่อหาโอกาสในการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (การไหลทะลัก) จากประเทศอื่น ๆ เข้ามายังประเทศไทย โดยการกำหนดน้ำหนักของปัจจัยต่าง ๆ อ้างอิงจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศและการวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์จากการศึกษาการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้าในอดีต โดยสามารถแบ่งกลุ่มปัจจัยตามระดับความสำคัญได้ 3 กลุ่มดังนี้

1. ปัจจัยที่มีน้ำหนักสูงสุด (Critical Drivers) เป็นแรงขับเคลื่อนหลักและเป็นตัวกระตุ้นทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนที่สุดให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้า โดยจะให้น้ำหนักมากที่สุด 20-25% ประกอบด้วย

- ช่องว่างอัตราภาษี (Tariff Wedge) น้ำหนัก 25% เป็นแรงจูงใจทางเศรษฐกิจหลัก (primary economic incentive) หรือเป็นแรงดึง (Pull Factor) ที่เกิดจากผลประโยชน์ทางการเงินโดยตรง โดยตามทฤษฎีการเบี่ยงเบนทางการค้าคลาสสิกของ Viner (1950)¹ เมื่อมีความแตกต่างของอัตราภาษีอย่างมีนัยสำคัญ จะเกิดแรงจูงใจทางการเงินโดยตรงให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนเส้นทางการส่งออกเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีที่สูงกว่า ดังนั้น ยังมีส่วนต่างของอัตราภาษีระหว่างประเทศที่ถูกเก็บภาษีสูงกับประเทศทางเลือกอื่น ๆ มากเท่าไร ก็จะมีแรงจูงใจให้เกิดการเบี่ยงเบนเส้นทางการส่งออกมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ IMF (2023)²

¹ ทฤษฎีการเบี่ยงเบนทางการค้าของ Jacob Viner ในปี 1950 มีที่มาจากหนังสือชื่อ "The Customs Union Issue" ได้สร้างจุดเปลี่ยนที่สำคัญโดยชี้ให้เห็นว่า สหภาพศุลกากรนั้นเป็นดาบสองคม. เขาได้นำเสนอแนวคิด "การสร้างการค้า" (Trade Creation) ที่เป็นผลดี ควบคู่ไปกับ "การเบี่ยงเบนทางการค้า" (Trade Diversion) ที่เป็นผลเสีย

² Mengqi Wang and Swarnali Ahmed Hannan, Sep. 2023, Trade Diversion Effects from Global Tensions—Higher Than We Think, IMF Working Papers, wpiea2023234-print-pdf.pdf บทความนี้ใช้ข้อมูล Input-Output Table ของเม็กซิโก เพื่อวิเคราะห์การได้รับประโยชน์จากการเบี่ยงเบนทางการค้าต่อการส่งออกของเม็กซิโกไปยังสหรัฐฯ ใน 2 กรณี ช่วงสงครามการค้ากับช่วงคว่ำบาตรรัสเซียของสหรัฐฯ โดยวิเคราะห์ผลกระทบของ Trade Diversion Effect ทั้งหมด พบว่า อุตสาหกรรมของจีนที่เผชิญกับภาษีศุลกากรจากสหรัฐฯ จะทำให้การส่งออกจากเม็กซิโกไปสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นมาก ในเชิงปริมาณหากอุตสาหกรรมเผชิญการเปลี่ยนแปลงภาษีศุลกากรสุทธิ เพิ่มขึ้น 1 S.D. จะส่งผลให้การส่งออกของอุตสาหกรรมไปสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 6.4% ภายหลังการเกิดความตึงเครียดทางการค้า และหากพิจารณาค่าเฉลี่ย (mean) โดยประมาณของผลกระทบการเบี่ยงเบนทางการค้าในระดับอุตสาหกรรม จาก 258 อุตสาหกรรม มี 6.25% ที่มีการเปลี่ยนแปลงการส่งออกไปยังสหรัฐฯ หลังจากความตึงเครียดทางการค้า ผลของการแยกส่วนทางการค้า สะท้อนได้จากขนาดของการเปลี่ยนแปลงทางการค้าระหว่างอุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีศุลกากรของสหรัฐฯ ที่มีต่อสินค้าจีน การลดลงของการนำเข้าจากจีนของสหรัฐฯ และความสามารถในการทดแทนสินค้าด้วย

ที่พบว่าส่วนต่างของภาษี (tariff differential) เพียง 10% สามารถทำให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าได้ถึง 15-30% ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ-จีน ที่สร้างการเบี่ยงเบนทางการค้ามูลค่าต่อการส่งออกของเม็กซิโกไปยังสหรัฐฯ เพียงแค่การเปลี่ยนแปลงภาษีสุทธิ (Net-tariff change) ในสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (1 S.D.) ก็สามารถกระตุ้นให้การส่งออกจากเม็กซิโกไปยังสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นมากกว่า 6%

- **การอุดหนุน (Subsidy)/กำลังการผลิตเกินความต้องการ (Overcapacity) น้ำหนัก 20%** เป็นปัจจัยผลักดัน (Push factor) ที่รุนแรงจากฝั่งผู้ส่งออก ซึ่งสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ไม่เป็นไปตามกลไกตลาด (artificial competitive advantage) ทำให้ประเทศที่มีปัญหานี้จำเป็นต้องระบายสินค้าออกสู่ตลาดโลกอย่างเร่งด่วน โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบว่า ภาวะกำลังการผลิตเกินของจีนส่งผลให้เกิดกรณีการฟ้องร้องเรื่องการทุ่มตลาดทั่วโลกเพิ่มขึ้นจำนวนมากในช่วงปี 2558 – 2563 โดยในช่วงเวลาดังกล่าว จีนกลายเป็นเป้าหมายอันดับหนึ่งของการฟ้องร้องการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) ทั่วโลก ตัวอย่างเช่น ในปี 2558 สหภาพยุโรป (EU) มีมาตรการ AD ต่อจีนบังคับใช้อยู่ถึง 53 กรณี ซึ่งมากกว่าประเทศอื่น ๆ หลายเท่า และการไต่สวน AD ใหม่ ๆ ที่ EU เปิดขึ้นในปีนั้น ล้วนเกี่ยวข้องกับสินค้าจากจีน³

- **การเชื่อมโยงในห่วงโซ่มูลค่าโลก (GVC Integration) น้ำหนัก 15%** เป็นแรงจูงใจเชิงโครงสร้าง มีผลอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าง่ายขึ้น เนื่องจากห่วงโซ่อุปทานที่มีความเชื่อมโยงกันอยู่เดิมทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าที่ช่วยลดต้นทุนการทำธุรกรรม (transaction costs) และอุปสรรคในการเปลี่ยนคู่ค้า (switching barriers) ได้อย่างมาก ทั้งนี้ มีหลักฐานสนับสนุนที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยของ Baldwin (2016)⁴ ชี้ให้เห็นว่า การเกิดห่วงโซ่มูลค่าโลก (GVCs) ที่ทำให้การผลิตสินค้าหนึ่งขึ้นถูกแยกส่วนและถูกดำเนินการผลิตในหลายประเทศทั่วโลก ส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นมหาศาล เพราะสินค้าต้องเดินทางข้ามพรมแดนหลายครั้งกว่าจะประกอบเสร็จ

2. ปัจจัยที่มีน้ำหนักปานกลาง (Enabling Factors) เป็นปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้การเบี่ยงเบนทางการค้าเกิดขึ้นได้ง่ายและสะดวกขึ้น หรือเป็นตัวกำหนดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของการเบี่ยงเบนทางการค้า แต่ไม่ใช่ตัวกระตุ้นหลัก จึงให้น้ำหนักอยู่ในช่วง 5-10% ประกอบด้วย

- **ความสามารถในการทดแทนกันของสินค้า (Product Substitutability) น้ำหนัก 10%** เป็นตัวชี้วัดสำคัญว่าการเบี่ยงเบนทางการค้าจะเกิดขึ้นได้ง่ายและรวดเร็วเพียงใด เมื่อมีแรงจูงใจด้านภาษีเกิดขึ้น โดยหากสินค้าสามารถทดแทนสินค้าที่ผลิตในประเทศได้ง่าย ในมุมมองของผู้ผลิตก็สามารถเปลี่ยนแหล่งนำเข้าวัตถุดิบโดยไม่ต้องปรับกระบวนการผลิต เช่นเดียวกับผู้บริโภคที่สามารถตัดสินใจซื้อสินค้าโดยไม่เปลี่ยนแปลงรสนิยม ทั้งนี้ งานวิจัยมักใช้วิธีคำนวณหาดัชนีความคล้ายคลึงของสินค้าส่งออก (Export Similarity Index: ESI) เพื่อประเมินการทดแทนกันของสินค้า โดยสินค้าที่มีค่าดัชนี ESI สูง หมายถึงสินค้าทั้งสองชนิดสามารถทดแทนกันได้ง่าย การตัดสินใจเปลี่ยนแหล่งนำเข้าเกิดขึ้นง่ายมาก ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะเกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าเพิ่มขึ้นเมื่อมีกำแพงภาษีเกิดขึ้น

- **ความยืดหยุ่นต่อราคา (Price Elasticity of Demand) น้ำหนัก 5%** หากประเทศผู้นำเข้ามีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาสูง ก็จะสามารถรองรับสินค้าที่ไหลทะลักเข้ามาได้มากกว่า เนื่องจากผู้บริโภคจะหันไปเลือกซื้อสินค้านำเข้าที่มีราคาถูกกว่าได้ง่าย

- **ต้นทุนการขนส่ง (Transport Cost) น้ำหนัก 5%** หากการส่งออกไปตลาดนั้นมีระยะทางสั้น และค่าขนส่งต่ำกว่าส่วนต่างของภาษีนำเข้า การเกิดการไหลล้นของสินค้าจะเกิดขึ้นได้เร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัย

³ [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2016\)583795](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2016)583795)

⁴ งานวิจัยสำคัญของ Richard Baldwin ในปี 2016 คือหนังสือเรื่อง "The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization"

นี้มีผลต่อการเบี่ยงเบนทางการค้าไม่มากนัก เนื่องจากหากค่าขนส่งสูงมาก ก็สามารถลบล้างความได้เปรียบที่เกิดจากส่วนต่างภาษีศุลกากรได้ทั้งหมด

- **ค่าเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยน (Currency) น้ำหนัก 5%** หากค่าเงินของประเทศผู้ส่งออกอ่อนค่ากว่าประเทศผู้นำเข้าจะทำให้มูลค่าการส่งออก F.O.B ของประเทศต้นทางถูกลด ยิ่งกระตุ้นให้เกิดการระบายไปตลาดอื่นได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ประเทศที่มีค่าเงินอ่อนกว่าจึงมีแรงจูงใจและมีความสามารถในการส่งออกเพื่อเบี่ยงเบนทางการค้าสูงขึ้น

- **การสนับสนุนทางการคลัง (Fiscal Support) น้ำหนัก 5%** การสนับสนุนจากรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลด VAT การคืนภาษี (tax refund) สินเชื่ออุดหนุนโรงงาน รวมถึงเครื่องมือทางการเงินและการคลังต่าง ๆ ที่สนับสนุนสภาพคล่องและช่วยลดต้นทุนการผลิตหรือส่งออก จะส่งเสริมให้การนำเข้าจากแหล่งนำเข้าดังกล่าวได้ง่ายขึ้นช่วยสร้างความได้เปรียบทางการค้าที่ไม่เป็นไปตามกลไกตลาด

- **ขอบเขตและความครอบคลุมข้อตกลงทางการค้า (FTA Depth) น้ำหนัก 5%** FTA ทำหน้าที่เสมือนเป็นกรอบกฎหมาย (Legal framework) ที่ช่วยอำนวยความสะดวกหรือจำกัดการค้า ซึ่งความครอบคลุมของ FTA จะมีผลต่อการเบี่ยงเบนทางการค้า โดยหากรายละเอียดของข้อตกลงครอบคลุมมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีและภาคบริการ เช่น มาตรการด้านสุขอนามัย (SPS) การเปิดกว้างด้าน e-commerce เป็นต้น จะช่วยลดต้นทุนคงที่ (fixed cost) ทำให้การนำเข้าสินค้ามาในประเทศจากแหล่งที่อยู่ในเขตการค้าเสรีร่วมกันทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น

3. ปัจจัยที่มีน้ำหนักต่ำ (Supporting/Risk Factors) ปัจจัยเหล่านี้ได้รับน้ำหนักน้อยในการประเมิน เนื่องจากไม่ได้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าโดยตรง แต่มีลักษณะเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือปัจจัยลดทอนความเสี่ยง ซึ่งจะมีผลก็ต่อเมื่อมีแรงจูงใจหลักเกิดขึ้นแล้ว โดยจะให้น้ำหนักอยู่ที่ 1-3% ประกอบด้วย

- **โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) น้ำหนัก 3%** โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานชายแดนและท่าเรือของประเทศผู้ส่งออกเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรค (enabler/barrier) ต่อการค้าระหว่างประเทศ หากมีการดำเนินพิธีการทางศุลกากรที่คล่องตัว และมีโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งที่มีศักยภาพสูง จะช่วยลดต้นทุนการเบี่ยงเบนการนำเข้าสินค้าเข้ามาในประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยดังกล่าวไม่ใช่ตัวขับเคลื่อนโดยตรง โดยแม้โครงสร้างพื้นฐานจะดีเพียงใด แต่หากไม่มีแรงจูงใจหลักอย่างส่วนต่างภาษี การเบี่ยงเบนทางการค้าก็ยังไม่เกิดขึ้น

- **กฎถิ่นกำเนิด (Rules of Origin: RoO) และมาตรการ AD/CVD น้ำหนัก 1%** กฎถิ่นกำเนิดที่เข้มข้นหรือซับซ้อน และมาตรฐาน SPS/TBT ที่สูงสามารถชะลอการไหลทะลักของสินค้า ในทางกลับกันหากมีความหละหลวมในการบังคับใช้มาตรการก็อาจเกิดกรณีมีความพยายามหลีกเลี่ยง (circumvention) ผ่าน Transshipment หรือการแปรสภาพเล็กน้อย เพื่อส่งออกไปยังประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำกว่าได้ง่าย

- **ความเข้มงวดของมาตรฐานสินค้า (SPS/TBT) น้ำหนัก 1%** อาทิ มาตรฐานมาตรการด้านความปลอดภัยอาหาร สุขอนามัยพืชและสัตว์ (SPS) และมาตรฐานด้านเทคนิค (TBT) หากความเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าในประเทศทางเลือกไม่แตกต่างจากตลาดหลักที่ถูกกำแพงภาษีสูงมากนัก จะทำให้ผู้ส่งออกสามารถปรับตัวได้ง่ายขึ้น

ตารางที่ 1 สรุปหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของปัจจัยต่าง ๆ ในการประเมินการเบี่ยงเบนทางการค้า

ปัจจัย	น้ำหนัก	เหตุผล
1. ช่องว่างอัตราภาษีและต้นทุน		
1.1 ส่วนต่างอัตราภาษี (Tariff Wedge)	25%	แรงขับเคลื่อนหลักของการเบี่ยงเบนทางการค้า
1.2 การอุดหนุน/กำลังผลิตส่วนเกิน (Subsidy/Overcapacity)	20%	ปัจจัยผลักดันให้เกิดการทุ่มตลาด
2. โครงสร้างสินค้าและอุปสงค์		
2.1 การทดแทนกันของสินค้า (Product Substitutability)	10%	เป็นตัวกำหนดความง่ายในการเปลี่ยนแหล่งนำเข้า
2.2 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา (Price Elasticity)	5%	ขีดความสามารถในการรองรับของตลาด
3. ห่วงโซ่อุปทานและข้อตกลงการค้า		
3.1 การเชื่อมโยงในห่วงโซ่มูลค่าโลก (GVC Integration)	15%	โครงสร้างพื้นฐานทางการค้าที่มีอยู่เดิม
3.2 ขอบเขตและความครอบคลุมข้อตกลงทางการค้า (FTA Depth)	5%	กรอบทางกฎหมาย
4. โลจิสติกส์และภูมิศาสตร์		
4.1 ต้นทุนการขนส่ง (Transport Cost)	5%	อุปสรรคทางกายภาพ
4.2 โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	3%	ขีดความสามารถในการอำนวยความสะดวก
5. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคและอัตราแลกเปลี่ยน		
5.1 ค่าเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยน (Currency)	5%	ความสามารถในการแข่งขันด้านราคา
5.2 การสนับสนุนทางการคลัง (Fiscal Support)	5%	ความได้เปรียบที่ไม่เป็นไปตามกลไกตลาด
6. นโยบายกำกับและการบังคับใช้		
6.1 กฎถิ่นกำเนิด (RoO)	1%	โอกาสในการหลีกเลี่ยงกฎระเบียบ
6.2 ความเข้มงวดของมาตรฐานสินค้า (SPS/TBT)	1%	อุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษี

ผลการประเมินโอกาสการไหลทะลักของสินค้าจากประเทศต่าง ๆ (รายละเอียดตามตารางที่ 2) พบว่า

1. กลุ่มความเสี่ยงสูง-สูงมาก (สีแดง)

• **จีน (34%):** มีความเสี่ยงสูงสุดเนื่องจากมีปัจจัยเสี่ยงครบถ้วนและมีน้ำหนักสูงในทุกมิติ โดยเฉพาะการมีช่องว่างอัตราภาษี (Tariff Wedge) ที่แตกต่างจากไทยมากที่สุดถึง 15% ประกอบกับสงครามการค้าที่ทำให้สหรัฐฯ ตั้งกำแพงภาษีสูงกับสินค้าจีนจำนวนมาก ส่งผลให้จีนต้องหาตลาดใหม่เพื่อระบายสินค้า อีกทั้งยังมีการสนับสนุนจากรัฐบาลที่แข็งแกร่งอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่ำมาก ขณะเดียวกันยังเผชิญกับปัญหาภาวะกำลังการผลิตส่วนเกิน (Overcapacity) จึงจำเป็นต้องระบายสินค้าเหล่านี้ไปยังตลาดที่มีกำแพงภาษีต่ำ นอกจากนี้ สินค้าจำนวนมากจากจีน โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคยังสามารถทดแทนสินค้าที่ผลิตในไทยได้ง่าย และยังมีความเชื่อมโยงกันในห่วงโซ่มูลค่าโลก (GVC) สูง ซึ่งสะท้อนจากการพึ่งพาจีนในทั้งในด้านวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปสำหรับอุตสาหกรรมและการบริโภค จนส่งผลให้ไทยขาดดุลการค้ากับจีนมาโดยตลอด นอกจากนี้ กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ยังครอบคลุมไปถึงการอำนวยความสะดวกทางการค้า การเปิดเสรีภาคบริการ และที่สำคัญคือ การส่งเสริม e-commerce ที่ทำให้ผู้ขายจากจีนสามารถเข้าถึงผู้บริโภคชาวไทยได้โดยตรง

• **ไต้หวัน (20%):** ความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้าขับเคลื่อนโดยปัจจัยด้านห่วงโซ่อุปทานเป็นหลัก แม้ส่วนต่างภาษีจะไม่สูงมาก โดยไต้หวันมีความเชื่อมโยงด้าน GVC กับไทยในระดับสูง เนื่องจากบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ไต้หวันจำนวนมากได้ย้ายฐานการผลิตแผงวงจรพิมพ์ (PCB) และเซมิคอนดักเตอร์มายังประเทศไทย ทำให้การส่งผ่านชิ้นส่วนและสินค้าทำได้ง่าย นอกจากนี้ โครงสร้างพื้นฐานด้านท่าเรือและนิคมอุตสาหกรรมของ

ไทยยังสามารถรองรับการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศได้เป็นอย่างดี แม้ว่าไทยและไต้หวันจะยังไม่มี FTA ร่วมกัน แต่การไหลเข้าของสินค้าไต้หวันที่ขับเคลื่อนโดยการย้ายฐานการลงทุนในห่วงโซ่อุปทานอิเล็กทรอนิกส์นั้น ส่งผลดีต่อการยกระดับอุตสาหกรรมของไทย

- **เวียดนาม (20%): มีความเสี่ยงสูงจากความสามารถในการแข่งขันด้านราคาและความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์** โดยเวียดนามประสบความสำเร็จอย่างสูงในการดึงดูด FDI จนเป็นมหาอำนาจด้านการผลิต ขณะเดียวกันสินค้าหลายรายการสามารถทดแทนสินค้าไทยได้ โดยเฉพาะสินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำในกลุ่มเสื้อผ้า รองเท้า และมีต้นทุนการขนส่งที่ต่ำเนื่องจากระยะทางที่ไม่ไกลมากนัก รวมถึงค่าเงินที่อ่อนค่าเมื่อเปรียบเทียบกับหลายสกุลเงินในภูมิภาครวมถึงไทย (จากอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่อยู่ในระดับต่ำ) ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคากับสินค้าไทย อย่างไรก็ตาม เวียดนามยังขาดห่วงโซ่อุปทานที่ซับซ้อนและลึกซึ้งเมื่อเทียบกับไทยหรือจีน เนื่องจากห่วงโซ่อุปทานการผลิตยังไม่ครอบคลุมต้นน้ำ-ปลายน้ำ ยังเน้นอุตสาหกรรมประกอบชิ้นปลายโดยยังพึ่งพาการนำเข้าชิ้นส่วนชิ้นกลางจากต่างประเทศสำหรับสินค้าส่งออกสูงมาก

2. กลุ่มความเสี่ยงปานกลาง (สีส้ม)

- **อินเดีย (25%): มีแรงจูงใจด้านภาษี แต่ถูกลดทอนความเสี่ยงจากอุปสรรคด้านโลจิสติกส์และกฎระเบียบ** โดยมีภาษีต่างตอบแทนสูงกว่าไทย 6% มีกำลังการผลิตส่วนเกินในบางภาคส่วน โครงสร้างสินค้าทดแทนกันได้ปานกลาง แต่ระยะทางไกล (เมื่อเทียบประเทศในอาเซียน) ระบบนิเวศอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานยังด้อยพัฒนาเมื่อเทียบกับศูนย์กลางการผลิตชั้นนำในอาเซียน และมีกระบวนการทางศุลกากรและระบบทางราชการที่ซับซ้อน และกฎระเบียบที่แตกต่างกันในแต่ละรัฐยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ

- **ลาว (40%): ความเสี่ยงของลาวไม่ได้มาจากการเป็นฐานการผลิต แต่มาจากการเป็นเส้นทางผ่านของสินค้า (Transshipment)** แม้ว่าช่องว่างอัตราภาษีเมื่อเทียบกับไทยสูงถึง 21% แต่ลาวไม่มีฐานการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่ส่งออกสินค้าขึ้นพื้นฐาน แต่มีความเสี่ยงเป็นทาง transshipment ด้วยรถไฟจีน-ลาวที่มีศักยภาพที่จะเป็นศูนย์กลางการขนส่งผ่านแดน (transit hub) อย่างไรก็ตาม เครือข่ายโลจิสติกส์ภายในประเทศยังคงต้องพัฒนาอีกมาก

3. กลุ่มความเสี่ยงต่ำ (สีเขียว)

- **เมียนมา (40%): ส่วนต่างภาษีสูงมาก แต่ปัจจัยพื้นฐานด้านการผลิตและโลจิสติกส์ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการไหลทะลักเข้ามาของสินค้า** โดยแม้ช่องว่างอัตราภาษีเมื่อเทียบกับไทยสูงถึง 21% แต่ขีดความสามารถทางอุตสาหกรรมมีจำกัดอย่างยิ่ง และเน้นสินค้าที่ไม่ซับซ้อน โครงสร้างพื้นฐานไม่ดี โครงสร้างการส่งออกสินค้าต่างจากไทยมาก และมีวิกฤตการเมืองในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบโลจิสติกส์และเพิ่มต้นทุน

- **มาเลเซีย (19%): ความเสี่ยงหลักมาจากพรมแดนที่ติดกันซึ่งเอื้อต่อการลักลอบขนส่ง มากกว่าแรงจูงใจด้านภาษี** โดยไทยและมาเลเซียไม่มีช่องว่างอัตราภาษี มีความเชื่อมโยงทาง GVC กันบางส่วน แต่มาเลเซียมีโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ค่อนข้างดี มีพรมแดนติดกับไทยและเป็นคู่ค้าชายแดนอันดับ 1 ทำให้มีโอกาสลักลอบส่งผ่านสินค้า

- **อินโดนีเซีย (19%): ไม่มีแรงจูงใจด้านภาษีและมีอุปสรรคด้านภูมิศาสตร์** โดยไม่มีช่องว่างของอัตราภาษี ขณะที่สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าโภคภัณฑ์ ซึ่งไทยนำเข้าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอยู่แล้ว หรือเป็นสินค้าเฉพาะกลุ่ม (Niche) ที่ไม่ได้แข่งขันโดยตรงกับสินค้าส่วนใหญ่ในตลาดไทย และมีต้นทุนค่าขนส่งค่อนข้างสูงเนื่องจากไม่มีพรมแดนทางบกติดกับไทย

4. กลุ่มความเสี่ยงต่ำมาก (สีเทา)

- **ฟิลิปปินส์ (19%):** มีความเสี่ยงน้อยมากในทุกมิติ โดยไม่มีช่องว่างอัตราภาษี ขีดความสามารถจำกัด ความเชื่อมโยง GVC กับไทยค่อนข้างน้อย และมีอุปสรรคด้านภูมิศาสตร์และโลจิสติกส์เนื่องจากไม่มีเส้นทางการขนส่งบกทำให้เสียเปรียบด้านต้นทุนการขนส่ง

- **กัมพูชา (19%):** มีความเสี่ยงหลักด้านการเป็นทางผ่านสินค้าคล้ายกับลาว แต่ไม่มีแรงจูงใจด้านภาษี แม้ว่าจะมีความได้เปรียบด้านต้นทุนค่าแรงที่ต่ำที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาค แต่ไม่มีช่องว่างอัตราภาษีความสามารถในการผลิตจำกัด ผลิตแต่สินค้าที่ไม่ซับซ้อนและการประกอบขั้นพื้นฐาน แต่มีการขนส่งทางบกติดกับไทยเป็นระยะทางยาวและมีจุดผ่านแดนถาวรหลายแห่ง ทำให้การขนส่งทำได้ง่าย และรวดเร็ว จึงอาจจะใช้เป็นช่องทางในการ Transshipment ได้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์โอกาสการไหลทะลักของสินค้าเข้าประเทศไทย ตามปัจจัยทั้ง 6 ด้านที่ส่งผลต่อการเป็ยงเบนเส้นทางการค้า

ประเทศ	อัตราภาษีต่างตอบแทน	1. ช่องว่างภาษีและต้นทุน		2. โครงสร้างสินค้าและอุปสงค์		3. ห่วงโซ่อุปทานและข้อตกลงการค้า		4. โลจิสติกส์และภูมิศาสตร์		5. เศรษฐกิจมหภาค		6. นโยบายกำกับ		ระดับความเสี่ยง
		Tariff Wedge	Subsidy/ Overcapacity	Product Substitutability	Price Elasticity	GVC Integration	FTA Depth	Transport Cost	Infrastructure	Currency Weakness	Fiscal Support	RoO Risk	SPS/TBT Alignment	
จีน	34%	✓✓	✓✓	✓	✓	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓✓	🟡	🟡	สูงมาก
ไต้หวัน	20%	🟡	🟡	✓	✓	✓	✗	✓	✓	🟡	🟡	🟡	✓	สูง
เวียดนาม	20%	🟡	🟡	✓	✓	✓	✓	✓✓	✓	✓	🟡	✓	✓	สูง
อินเดีย	25%	✓	✓	🟡	🟡	🟡	✓	🟡	🟡	✓	✓	🟡	🟡	ปานกลาง
ลาว	40%	✓✓	✗	✗	🟡	🟡	✓	✓✓	🟡	🟡	✗	✓✓	🟡	ปานกลาง
เมียนมา	40%	✓✓	✗	✗	🟡	✗	✓	✓✓	✗	✓	✗	✓✓	✗	ต่ำ
มาเลเซีย	19%	✗	🟡	✓	✓	✓	✓	✓	✓	🟡	🟡	🟡	✓	ต่ำ
อินโดนีเซีย	19%	✗	🟡	🟡	🟡	🟡	✓	🟡	🟡	✓	🟡	🟡	✓	ต่ำ
ฟิลิปปินส์	19%	✗	✗	🟡	🟡	🟡	✓	🟡	🟡	🟡	✗	🟡	✓	ต่ำมาก
กัมพูชา	19%	✗	✗	✗	🟡	🟡	✓	✓✓	🟡	🟡	✗	✓	🟡	ต่ำมาก

ที่มา: วิเคราะห์โดย สนค.

✓✓ มีผลกระทบสูงมาก ✓ มีผลกระทบสูง 🟡 มีผลกระทบปานกลาง ✗ ไม่มี/ผลกระทบต่ำ

ส่วนที่ 2: วิเคราะห์การไหลทะลักของสินค้า (Spill-over Analysis): กรณีศึกษาประเทศจีน

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อตรวจจับสินค้าที่มีโอกาสไหลทะลักจากประเทศที่มีอัตราภาษีสูงจากสหรัฐฯ มายังไทย เพื่อชี้เป้าให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงไปตรวจสอบและหาข้อเท็จจริงของการไหลเข้ามาอย่างผิดปกติในไทย และช่วยในการออกแบบนโยบายในการลดปัญหาของการนำเข้ามามากเกินไปจนทำให้กระทบต่อภาคการผลิตและไม่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

จากภาพรวมความเสี่ยงและจัดลำดับความสำคัญในการเฝ้าระวังการเบี่ยงเบนทางการค้าหรือการไหลทะลักของสินค้า ตามการวิเคราะห์ในส่วนที่ 1 ชี้ให้เห็นความสำคัญกับประเทศในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงมาก ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงเลือกประเทศจีน (34%)⁵ เป็นกรณีศึกษา โดยจะวิเคราะห์ความเสี่ยงในระดับรายสินค้าตามพิภคศุลกากร 4 หลัก จาก Global Trade Atlas แต่เนื่องจากปัญหาที่มุ่งแก้ไขเป็นสินค้าที่จะกระทบต่อภาคการผลิตเป็นสินค้ากลุ่มวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลางที่เอาเข้ามาประกอบและส่งออกต่างประเทศ ทำให้การนำเสนอสินค้าแบบพิภคศุลกากร 4 หลัก ไม่สามารถสะท้อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้บริโภคหน่วยสุดท้ายได้อย่างชัดเจน จึงได้ใช้มาตรฐานการจัดกลุ่มสินค้าตามหมวดเศรษฐกิจในภาพรวม (Broad Economic Categories: BEC) ของ UNCTAD ที่ใช้วิเคราะห์สถิติการค้าระหว่างประเทศโดยมุ่งวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจของสินค้านั้น ๆ ซึ่งมีการจัดกลุ่มสินค้าตามลักษณะการใช้งานสุดท้าย (End-use) เช่น สินค้าขั้นกลาง สินค้าทุน สินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งจะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายเข้าใจโครงสร้างเศรษฐกิจและการค้า และการเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลก มีประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าในสินค้าบางประเภทและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศทดแทนการนำเข้า

ขั้นตอนการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. การคัดกรองสินค้าที่มีความเสี่ยงต่อการไหลทะลัก ใช้ Spill-over Index ที่คำนวณจากสัดส่วนการนำเข้าจากจีนต่อการนำเข้ารวม โดยเปรียบเทียบกับปีฐาน 2018 (ก่อนเกิดสงครามการค้า) กับปี 2024 (หลังเกิดสงครามการค้า) หากค่าดัชนีมากกว่า 100 จะสะท้อนสัญญาณการเกิด Spill-over สำหรับสินค้าที่มีค่าดัชนีต่ำกว่า 100 จะถือว่าเป็นการนำเข้าในภาวะปกติ

2. การจัดทำระบบเตือนภัย (Warning System) ใช้ตัวชี้วัดการไหลเข้ามาของสินค้า 3 ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่

Indicator	Warning sign
1) ส่วนแบ่งนำเข้า (Import-share)	เพิ่มมากกว่า 5 pp. ภายใน 1 ปี*
2) อัตราการเติบโต (YoY growth)	ขยายตัวมากกว่า 20% 3 ไตรมาสติดกัน**
3) ช่องว่างราคา (Price Gap) = ราคานำเข้า C.I.F – ราคาส่งออก F.O.B – ค่าขนส่งและประกันภัย*** เปรียบเทียบช่องว่างราคากับจีนและกับโลก	ช่องว่างราคาของการนำเข้าจากจีนมากกว่าการนำเข้าจากโลก แสดงว่า หลังจากที่มีผู้นำเข้าจ่ายค่าขนส่งแล้วยังเหลือส่วนต่างขดเซยภาษีและค่าใช้จ่ยอื่น ๆ เป็นแรงจูงใจให้เกิดการนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้น

หมายเหตุ : ค่าประกันสินค้าคิดเป็น 1% ของราคา F.O.B ส่วนค่าขนส่งคิดเป็น 10% ของราคา F.O.B⁶

ที่มาของ Indicator และเกณฑ์ Warning sign

⁵ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากโครงสร้างภาษีใหม่นี้ชี้ให้เห็นถึงความไม่สมมาตรอย่างชัดเจน ส่วนต่างของอัตราภาษีระหว่างจีน (34%) และไทย (19%) ซึ่งห่างกันถึง 15% ถือเป็นแรงผลักดันทางเศรษฐกิจที่จูงใจให้ผู้ส่งออกจีนต้องหาตลาดใหม่เพื่อความอยู่รอด ในทางกลับกัน ส่วนต่างระหว่างเวียดนาม (20%) และไทย (19%) ที่มีเพียง 1% นั้น น้อยเกินกว่าจะสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้าจากเวียดนามมายังตลาดไทยอย่างมีนัยสำคัญ สถานการณ์ของเวียดนามคือการแข่งขันโดยตรงกับไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซียเพื่อชิงส่วนแบ่งในตลาดสหรัฐฯ มากกว่าที่จะเป็นการส่งออกสินค้าทะลักเข้ามาในไทย

⁶ https://www.customs.go.th/cont_strc_faq.php?lang=th&top_menu=menu_homepage&left_menu=menu_center_004&ini_menu=¤t_id=142328324146505f4b464b46464b4d

*เป็นสัดส่วนการนำเข้าจากจีนของเวียดนามที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก 5.5 pp. หลังจากสหรัฐฯ ขึ้นภาษีกับจีน อ้างอิงจาก https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/24-072_269c46d6-2410-40b0-b680-348c488c6730.pdf

**เกณฑ์การนำเข้ามากเกินไป ไม่มีเกณฑ์แน่นอน ขึ้นอยู่กับอัตราความรวดเร็วของการนำเข้าและอัตราการเติบโตที่สูงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในที่นี้ใช้อัตราการขยายตัว 20% มากกว่าการเติบโตของค่าเฉลี่ยการนำเข้าจากจีนของไทย ในปี 2567 (14.2%) ความถี่ระยะเวลาการใช้การเติบโตต่อเนื่องตลอด 3 ไตรมาส สอดคล้องกับวงจรการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่วนใหญ่จะมีรอบการสั่งสินค้าประมาณ 5-10 รอบต่อปี⁷ สอดคล้องกับวงจรการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม สะท้อนแนวโน้มระยะยาว ถ้าน้อยกว่านี้จะค่อนข้างผันผวน และถ้าดูการเติบโตทั้งปี จะล่าช้าเกินกว่าการออกนโยบายกำกับดูแลได้ทัน

***ช่องว่างราคา (Price Gap) สะท้อนส่วนต่างที่ผู้ขายยังเหลือ มาก/น้อย เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ก่อนที่จะเข้าสู่ตลาดนั้น ๆ หากมีส่วนต่างที่มากพอที่จะชดเชยภาษีและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ จะสร้างแรงจูงใจให้เข้าสู่ตลาดนั้น ๆ มากขึ้น

อธิบายเพิ่มเติม :

ในการค้าระหว่างประเทศ เงื่อนไขการซื้อขายที่นิยมใช้กันมากคือ FOB (Free on Board) และ CIF (Cost, Insurance and Freight) ซึ่งทั้งสองแบบมีหลักการและโครงสร้างราคาที่แตกต่างกัน โดย FOB คือราคาที่ผู้ขายรับผิดชอบจนกระทั่งสินค้าถูกส่งขึ้นเรือ ณ ท่าเรือต้นทาง หลังจากนั้นผู้ซื้อจะต้องรับผิดชอบความเสี่ยงและค่าใช้จ่ายทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นค่าขนส่งหรือค่าประกันภัย ดังนั้น ราคาสินค้าแบบ FOB จึงสะท้อนเพียงมูลค่าสินค้าที่จุดส่งมอบต้นทาง ไม่รวมต้นทุนในการเดินทางไปยังประเทศปลายทาง ขณะที่ CIF ผู้ขายต้องรับผิดชอบค่าขนส่งและค่าประกันภัยจนถึงท่าเรือปลายทาง (ราคานำเข้า CIF = ราคาส่งออก FOB + ค่าประกันภัยและค่าขนส่งสินค้า) แม้ความเสี่ยงจะโอนไปยังผู้ซื้อทันทีที่สินค้าขึ้นเรือ แต่ราคาที่ตกลงซื้อขายกันจะรวมค่าใช้จ่ายส่วนนี้เอาไว้แล้ว

ทั้งนี้ ช่องว่างราคาหรือ Price Gap ระหว่าง FOB และ CIF ไม่เพียงสะท้อนค่าขนส่งและค่าประกันภัยเท่านั้น แต่ยังสามารถตีความได้ว่าเป็นกันชน (buffer) ทางราคา ที่ผู้ขายอาจเหลืออยู่สำหรับรองรับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ก่อนที่สินค้าจะเข้าสู่ตลาดปลายทาง หากช่องว่างนี้มีขนาดมากพอ ย่อมช่วยชดเชยภาษีนำเข้า ค่าธรรมเนียมศุลกากร หรือค่าใช้จ่ายแฝงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อสินค้าถึงประเทศคู่ค้าได้ ในมุมนี้ Price Gap จึงทำหน้าที่คล้ายกันเป็นกันชนที่ช่วยลดแรงกดดันด้านต้นทุน และกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้ส่งออกเลือกเข้าสู่ตลาดนั้น ๆ ช่องว่างของราคาจะเพิ่มขึ้นถ้า “ค่าขนส่งและประกันภัย” ต่ำ จะสะท้อนเส้นทางและต้นทุนโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ และ “ราคาส่งออก FOB” ถ้ายิ่งต่ำจะมีความสามารถในการแข่งขันด้านราคามากขึ้น ส่วนราคา CIF ยังไม่ได้รวมภาษีนำเข้า (รวมทั้งภาษีอากรขาเข้าและภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ เช่น ค่าธรรมเนียมพิธีการศุลกากร ค่าขนส่งในประเทศ เป็นต้น ในงานวิจัยด้านการค้าระหว่างประเทศจะนำ Price Gap มาใช้เพื่อพิจารณาความได้เปรียบเชิงต้นทุน และความสามารถในการแข่งขันทางการค้า

ตัวอย่างการคำนวณ Price Gap เช่น สินค้าสายนาฬิกา (Watch Straps, Watch Bands And Watch Bracelets, And Parts Thereof (HS 9113)) ราคาต่อหน่วย (unit price) ณ ประเทศจีน (FOB) อยู่ที่ 30.56 ดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ ราคาต่อหน่วย ณ ประเทศไทย (CIF) อยู่ที่ 83.79 ดอลลาร์สหรัฐ ส่วนต่างหรือ Price Gap 53.23 ดอลลาร์สหรัฐ อาจครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านภาษีนำเข้าและค่าธรรมเนียมทางการค้าของประเทศปลายทางได้บางส่วน ทำให้ผู้ส่งออกยังคงรักษาความสามารถในการแข่งขันด้านราคาได้ ในทางกลับกัน หากส่วนต่างนี้น้อยมากย่อมสะท้อนว่าผู้ขายมีกันชนทางราคาจำกัด ไม่สามารถรับภาระต้นทุนเพิ่มเติมได้มากนัก

ราคา unit price ที่ใช้ในบทวิเคราะห์นี้ เป็นค่าเฉลี่ยราคาในใบขนสินค้าที่เก็บรวบรวมจากกรมศุลกากรเป็นข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายที่สุดจากฐานข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งจะสะท้อนภาพรวมราคาตลาด

⁷ [https://timly.com/en/what-is-a-good-stock-inventory-turnover-ratio-number/#:~:text=A%20good%20inventory%20turnover%20ratio%20is%20determined%20by%20how%20efficiently,COGS\)%20by%20the%20average%20inventory.](https://timly.com/en/what-is-a-good-stock-inventory-turnover-ratio-number/#:~:text=A%20good%20inventory%20turnover%20ratio%20is%20determined%20by%20how%20efficiently,COGS)%20by%20the%20average%20inventory.)

ของการส่งออกนำเข้าของสินค้าใดสินค้านี้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ข้อมูลจึงเป็นค่าเฉลี่ยของตลาดมากกว่าเป็นรายบริษัทหรือรายสินค้าเฉพาะเจาะจง แต่อย่างไรก็ดีการใช้ราคา unit price ในการวิเคราะห์อาจมีข้อจำกัดจากการที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน อาจมีข้อผิดพลาดในการบันทึกข้อมูลหน่วยปริมาณ การรวมกลุ่มของสินค้าทำให้ราคาเฉลี่ยที่ได้ไม่สะท้อนลงไปยังสินค้าแต่ละชิ้นอย่างแม่นยำ หากสินค้าในกลุ่มมีคุณภาพสินค้าที่ต่างกัน เช่นสินค้าประเภทเดียวกันแต่มีคุณภาพ สเปก และแบรนด์ ที่ต่างกัน ราคาที่ย่อมต่างกัน ดังนั้นการนำไปใช้ให้เกิดความแม่นยำมากขึ้นควรจะต้องเจาะลึกเข้าไปยังข้อมูลระดับบริษัทที่จะได้มูลค่าที่เฉพาะเจาะจงมากกว่านี้ แต่ด้วยบทความนี้มีมุ่งวิเคราะห์ในภาพรวม อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านเวลาและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ทำให้การใช้ unit price ก็น่าจะเพียงพอในการอธิบายผลของต้นทุนได้ในระดับหนึ่ง

3. จัดระดับความเสี่ยงของสินค้าที่ไหลทะลัก จาก 3 ตัวชี้วัดเดือนภายในข้อ 2 นำมากำหนดเป็นเกณฑ์ 5 ระดับความเสี่ยง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	เกณฑ์ที่ใช้กำหนดระดับความเสี่ยง
สูง	ผ่านทั้ง 3 เกณฑ์
เฝ้าระวัง	ผ่าน 2 ใน 3 เกณฑ์
ต่ำ	ผ่านไม่เกิน 1 เกณฑ์

ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลราคานำเข้าที่ประเทศผู้รายงานข้อมูลใช้หน่วยวัดของสินค้าบางรายการสินค้าไม่สอดคล้องกัน เช่น ชิ้นและกิโลกรัม จึงไม่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลช่องว่างราคานำเข้า (Price Gap) ได้ในกรณีดังกล่าว จะพิจารณาจากเกณฑ์ที่เหลือ 2 เกณฑ์ โดยกำหนดให้

ระดับความเสี่ยง	เกณฑ์ที่ใช้กำหนดระดับความเสี่ยง
ค่อนข้างสูง	ผ่าน 2 เกณฑ์ที่เหลือ
ค่อนข้างเฝ้าระวัง	ผ่าน 1 เกณฑ์ที่เหลือ เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่ช่องว่างราคานำเข้าจากจีนจะมากกว่าช่องว่างราคาจากโลก จึงให้จัดอยู่ในระดับค่อนข้างเฝ้าระวัง

โครงสร้างการนำเข้าสินค้าของไทยจากจีน (จำแนกตาม BEC)

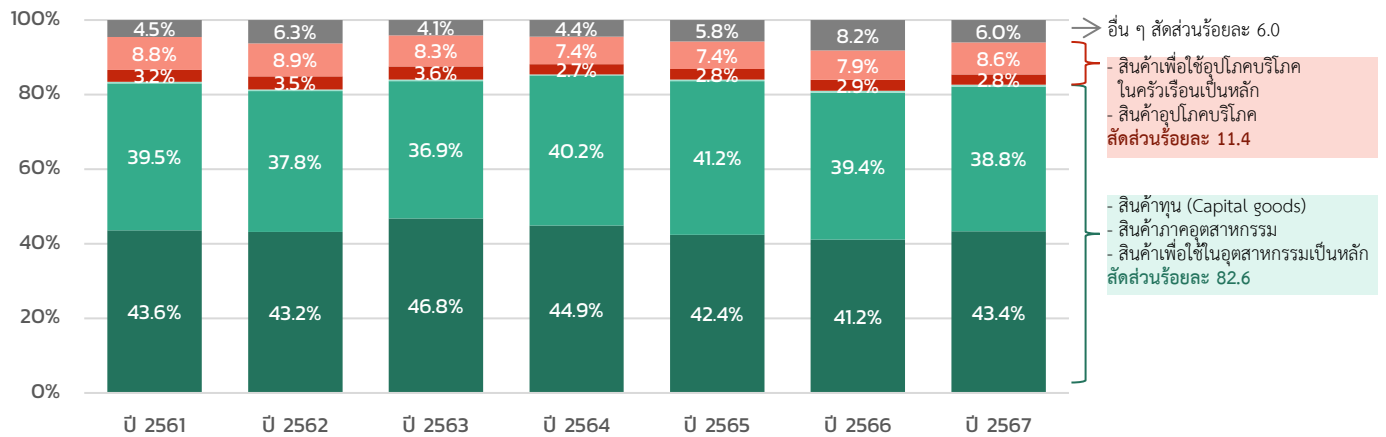
ปี 2567 ไทยนำเข้าสินค้าจากจีนมูลค่า 8.1 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวจากปีก่อนหน้าร้อยละ 14.2 และหากพิจารณาการขยายตัวของมูลค่านำเข้าตั้งแต่ปี 2561 – 2567 พบว่าขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.4 ต่อปี (CAGR) การนำเข้าสินค้าจากจีนที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงเชื่อมโยงทางการค้าที่ใกล้ชิด อันเป็นผลจากหลายปัจจัย เช่น ความสามารถในการผลิตและต้นทุนที่แข่งขันได้ของจีน การขยายเครือข่ายโลจิสติกส์และการขนส่งระหว่างประเทศ รวมถึงการปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานโลก

ทั้งนี้ หากจำแนกสินค้านำเข้าตามระบบการจำแนกประเภทสินค้าเพื่อวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ หรือ Broad Economic Categories (BEC) 4th Revision⁸ พบว่าในปี 2567 สินค้านำเข้าจากจีนมากกว่าร้อยละ 80 เป็นสินค้าทุน (Capital goods) สินค้าภาคอุตสาหกรรม (Industrial supplies not elsewhere specified) และสินค้าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก (Mainly for Industry) ขณะที่สินค้าเพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน

⁸ BEC Rev.4 หรือระบบการจำแนกประเภทสินค้าเพื่อวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ ใช้ในการวิเคราะห์การค้าสินค้านำเข้า-ส่งออก และห่วงโซ่อุปทานจัดทำโดย United Nations Statistics Division (UNSD) จำแนกเป็น 7 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) Food and beverages อาหารและเครื่องดื่ม (2) Industrial supplies not elsewhere specified วัตถุดิบหรือสินค้าที่ใช้ในการผลิต (3) Fuels and lubricants เชื้อเพลิง (4) Capital goods (except transport equipment) สินค้าทุน (5) Transport equipment and parts ยานพาหนะและส่วนประกอบ (6) Consumer goods not elsewhere specified สินค้าอุปโภคบริโภค และ (7) Goods not elsewhere specified สินค้าอื่น ๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้าหมวดหมู่ข้างต้น นอกจากนี้ยังมีการลงรายละเอียดถึงตำแหน่งในห่วงโซ่อุปทาน เช่น Primary สินค้าขั้นต้น หรือ Processed ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว รวมถึงวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ เช่น Mainly for Industry ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก หรือ Mainly for Household Consumption ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ทั้งนี้ ได้มีการปรับปรุงและเผยแพร่ BEC Rev.5 ในปี 2564 พร้อมได้เพิ่มเติมข้อมูลภาคบริการและจำแนกออกเป็น 19 หมวด อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้อ้างอิงตาม BEC Rev.4 ซึ่งเพียงพอต่อการสะท้อนข้อมูลวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจของการนำเข้าสินค้าจากจีน

(Mainly for Household Consumption) และสินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer goods not elsewhere specified) คิดเป็นสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 11.4 ของมูลค่านำเข้ารวม (ตารางที่ 2)

แผนภาพที่ 1 สัดส่วนสินค้านำเข้าตามวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ ปี 2561 – 2567 ตามโครงสร้าง BEC Rev.4

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

โครงสร้างการนำเข้าดังกล่าวสะท้อนถึงการพึ่งพาสินค้านำเข้าจีนในภาคการผลิตไทยในระดับสูง ซึ่งแม้ว่าจะช่วยสนับสนุนการลงทุน การผลิต และการยกระดับเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย แต่แฝงไว้ด้วยความเสี่ยงจากการไหลเข้าของสินค้าจีน โดยเฉพาะในภาวะที่จีนมีกำลังการผลิตส่วนเกินและเผชิญข้อจำกัดทางการค้าในตลาดหลักอย่างสหรัฐฯ ทำให้มีแรงจูงใจในการระบายสินค้ามายังตลาดไทย หากไม่มีมาตรการเฝ้าระวังและจัดการที่เหมาะสม ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องติดตามโครงสร้างและเฝ้าระวังความเสี่ยงต่อการไหลทะลักของสินค้าจีนอย่างใกล้ชิด พร้อมพิจารณามาตรการป้องกันหรือปรับสมดุลทางการค้าเพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบต่อเศรษฐกิจในระยะยาว

ตารางที่ 3 โครงสร้างสินค้านำเข้าจากจีน ปี 2561 – 2567 ตามโครงสร้าง BEC Rev.4

	สัดส่วนการนำเข้า (ร้อยละ)						
	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567
มูลค่านำเข้าสินค้าจากจีน (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	50,167	50,882	50,181	66,365	71,220	71,109	81,229
1 อาหารและเครื่องดื่ม	3.6	3.9	4.0	3.0	3.3	3.4	3.3
• สินค้าขั้นต้น	1.7	1.7	2.1	1.6	1.7	1.8	1.7
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก	1.6	1.6	2.0	1.5	1.6	1.7	1.6
• ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว	1.9	2.1	1.8	1.4	1.6	1.6	1.6
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	0.4	0.4
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก	1.6	1.9	1.6	1.1	1.3	1.2	1.2
2 สินค้าภาคอุตสาหกรรม	39.5	37.8	36.9	40.2	41.2	39.4	38.8
• สินค้าขั้นต้น	0.6	0.6	0.5	0.8	0.7	0.7	0.7
• ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว	38.9	37.2	36.4	39.5	40.5	38.7	38.1
3 สินค้าเชื้อเพลิง	0.4	1.9	0.4	0.5	1.0	0.4	0.4
• สินค้าขั้นต้น	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.3	0.1
• ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว	0.4	1.9	0.4	0.5	0.9	0.2	0.3
- น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานพาหนะ	0.3	1.8	0.3	0.4	0.8	0.1	0.2
- อื่น ๆ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1

	สัดส่วนการนำเข้า (ร้อยละ)						
	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567
4 สินค้าทุนและส่วนประกอบ	43.6	43.2	46.8	44.9	42.4	41.2	43.4
• <u>สินค้าทุน</u>	31.8	32.0	34.1	31.7	28.4	27.7	29.7
• <u>ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ</u>	11.8	11.2	12.7	13.2	14.0	13.5	13.7
5 ยานพาหนะและส่วนประกอบ	3.9	3.9	3.2	3.7	4.3	6.9	5.1
• <u>ยานพาหนะสำหรับขนส่งผู้โดยสาร</u>	0.0	0.1	0.0	0.2	0.7	3.7	1.9
• <u>อื่น ๆ</u>	0.6	1.0	0.6	0.7	0.7	0.5	0.7
- ใช้สำหรับกิจกรรมการผลิต	0.5	0.8	0.4	0.6	0.6	0.5	0.6
- ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การผลิต	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
• <u>ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ</u>	3.2	2.8	2.6	2.8	2.9	2.7	2.5
6 สินค้าอุปโภคบริโภค ที่ไม่อยู่ในหมวดอื่น	8.8	8.9	8.3	7.4	7.4	7.9	8.6
• <u>Durable</u> ใช้งานมากกว่า 3 ปี	1.4	1.6	1.6	1.8	1.7	1.9	1.7
• <u>Semi-durable</u> ใช้งาน 1 – 3 ปี	5.6	5.6	5.3	4.4	4.4	4.5	5.5
• <u>Non-durable</u> ใช้งานน้อยกว่า 1 ปี	1.8	1.6	1.4	1.2	1.3	1.5	1.4
7 สินค้าอื่น ๆ	0.1	0.3	0.3	0.1	0.0	0.1	0.2

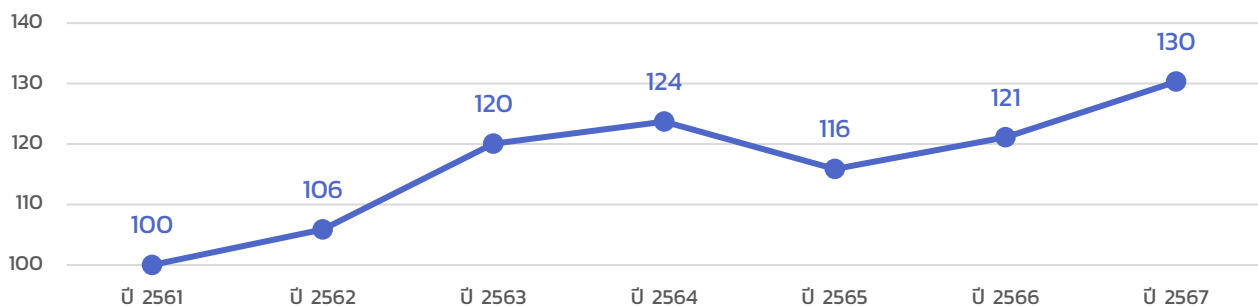
ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

สินค้าที่มีความเสี่ยงต่อการไหลทะลัก (Spill-over Index)

การประเมินความเสี่ยงต่อการไหลทะลักของสินค้าจีนเข้าสู่ตลาดไทยจาก Spill-over Index โดยใช้ปี 2561 ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน ในสมัยประธานาธิบดีทรัมป์ 1.0 เป็นปีฐาน ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากระดับ 100 ในปีฐาน เป็น 130 ในปี 2567 บ่งชี้ถึงความเป็นไปได้ที่สินค้าบางกลุ่มจะเกิดการไหลทะลัก (Spill-over) เข้าสู่ตลาดไทยภายหลังสงครามการค้าในปี 2561

ในปี 2563 – 2564 Spill-over Index เติบโตขึ้นเป็น 120 และ 124 ตามลำดับ โดยอาจเป็นผลมาจากการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้าจากตลาดหลักของจีน เพื่อหลีกเลี่ยงภาษีหรือมาตรการกีดกันทางการค้า ประกอบกับได้รับแรงหนุนจากการฟื้นตัวทางการผลิตของจีนที่เร็วกว่าประเทศอื่นในช่วงโควิด-19 อีกทั้งความต้องการสินค้าทุนและวัตถุดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองการลงทุนและการบริโภคในประเทศ ขณะที่ในปี 2565 ค่าดัชนีลดลงเหลือ 116 เป็นผลจากมาตรการล็อกดาวน์ที่เข้มงวดของจีน (Zero-COVID Policy) ครั้งใหญ่อีกครั้ง นับตั้งแต่ปี 2563 เนื่องจากการระบาดของโควิดสายพันธุ์โอไมครอน กระทั่งการส่งออก อย่างไรก็ตาม ในปี 2566 ภายหลังจีนเปิดประเทศ ค่าดัชนีกลับมาเพิ่มเป็น 121 และแตะระดับสูงสุดที่ 130 ในปี 2567 ซึ่งสะท้อนความเป็นไปได้ที่สินค้าบางกลุ่มอาจเกิดการไหลทะลักเข้าสู่ไทยจากการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (Trade diversion) เพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการกีดกันในตลาดหลัก ซึ่งแม้จะเอื้อต่อภาคอุตสาหกรรมและผู้บริโภคในแง่ต้นทุนราคา แต่ก็อาจสร้างแรงกดดันต่อผู้ประกอบการในประเทศ ทั้งด้านการแข่งขันและการลงทุน

แผนภาพที่ 2 Spill-over Index ปี 2561 – 2567

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

การประเมินความเสี่ยงสินค้าจีนไหลทะลัก (Spill-over Index) ตามโครงสร้าง BEC Rev.4 (ตารางที่ 3) พบว่ากลุ่มสินค้านำเข้าจากจีนส่วนใหญ่มีค่าดัชนีสูงกว่า 100 โดยกลุ่มสินค้าที่มี Spill-over Index ในระดับที่ควรติดตามแนวโน้มการไหลเข้าในระยะถัดไป ได้แก่

- ยานพาหนะและส่วนประกอบ ค่าดัชนีอยู่ที่ 205 สัดส่วนการนำเข้าจากจีนเพิ่มต่อเนื่องจากร้อยละ 11.4 ในปีฐาน สู่ระดับสูงสุดในปี 2566 ที่ 23.8 ก่อนลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ 23.2 ในปี 2567 สอดคล้องกับการเติบโตของตลาดรถยนต์จีน โดยเฉพาะตลาดรถยนต์ไฟฟ้า ส่งผลต่อการขยายตัวของการนำเข้ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล ประกอบกับมีการเข้ามาลงทุนโรงงานผลิตรถยนต์ไฟฟ้า (EV) ของผู้ผลิตรถยนต์จีน ส่งผลต่อการไหลเข้าของสินค้าเกี่ยวเนื่อง รวมถึงชิ้นส่วนและส่วนประกอบยานยนต์
- สินค้าภาคอุตสาหกรรม ค่าดัชนีอยู่ที่ 138 สัดส่วนการนำเข้าจากจีนเพิ่มจากร้อยละ 21.4 ในปีฐาน เป็นร้อยละ 29.5 ในปี 2567 สะท้อนถึงการพึ่งพาจีนในฐานะแหล่งวัตถุดิบและวัสดุอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น อะลูมิเนียม แร่ โยสังเคราะห์ สิ่งทอ และเคมีภัณฑ์ การขยายตัวนี้สอดคล้องกับการเติบโตของการผลิตในประเทศที่ต้องใช้วัตถุดิบที่มีต้นทุนในระดับที่แข่งขันได้ อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาสินค้านำเข้าสูงเป็นความเสี่ยงต่อห่วงโซ่อุปทาน หากจีนเผชิญข้อจำกัดด้านการผลิตหรือไทยเผชิญกับมาตรการกีดกันทางการค้าจากประเทศคู่ค้า

- **สินค้าอุปโภคบริโภค ที่ไม่อยู่ในหมวดอื่น** ค่าดัชนีอยู่ที่ 125 สัดส่วนการนำเข้าจากจีนขยายตัวจากร้อยละ 29.4 ในปีฐาน เป็นร้อยละ 36.9 ในปี 2567 ครอบคลุมสินค้าหลากหลายประเภท เช่น ของสะสม เครื่องฉายภาพ เครื่องประดับ กระดาษชำระ วิตามิน และของใช้ในครัวเรือนอื่น ๆ การเพิ่มขึ้นของค่าดัชนีส่วนหนึ่งอาจมาจากความสามารถของผู้ผลิตจีนในการแข่งขันด้านราคาและการออกแบบสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคไทย แม้ว่าจะเป็นผลดีต่อผู้บริโภคในด้านการเลือกและราคาที่เข้าถึงได้ แต่ก็สร้างแรงกดดันต่อผู้ประกอบการภายในประเทศในตลาดสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะขนาดกลางและขนาดเล็กที่อาจไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้

อย่างไรก็ตาม สินค้าบางกลุ่มมีค่าดัชนีในระดับสูงเกินไปจนผิดปกติ (Outlier) เป็นเหตุจากปัจจัยที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาและไม่สะท้อนแนวโน้มการนำเข้าต่อเนื่อง อาทิ **สินค้าเชื้อเพลิงขั้นต้น** ค่าดัชนีอยู่ที่ 18,884 เป็นผลจากการนำเข้าที่อยู่ในระดับต่ำมากหรือไม่มีการนำเข้าในปีฐาน เช่น ไทยนำเข้าก๊าซปิโตรเลียมจากจีนมูลค่าต่ำมาก (น้อยกว่าสองแสนดอลลาร์สหรัฐ) ในปี 2561 ทำให้การเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยในปี 2567 ส่งผลให้ค่าดัชนีสูงผิดปกติ ขณะที่**สินค้าอื่น ๆ** ค่าดัชนีอยู่ที่ 189 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการนำเข้ายุทธโธปกรณ์ทางทหารในปี 2567 ซึ่งเป็นการนำเข้าที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ไม่ใช่ความเคลื่อนไหวเชิงโครงสร้างของการค้า จึงไม่ใช่ประเด็นที่ต้องกังวลในมิติของความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้าเงินเข้าสู่ตลาดไทย

ตารางที่ 4 Spill-over Index ปี 2561 – 2567 ตามโครงสร้าง BEC Rev.4

	Spill-over Index						
	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567
รวมสินค้านำเข้าจากจีน	100	106	120	124	116	121	130
1 อาหารและเครื่องดื่ม	100	106	101	92	101	101	108
• สินค้าขั้นต้น	100	94	99	87	99	93	103
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก	100	89	83	78	90	83	73
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก	100	93	109	98	103	107	115
• ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว	100	118	101	95	100	106	110
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก	100	111	95	88	113	130	137
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก	100	119	103	98	99	102	106
2 สินค้าภาคอุตสาหกรรม	100	106	118	120	123	136	138
• สินค้าขั้นต้น	100	92	114	135	112	128	148
• ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว	100	107	118	120	125	138	139
3 สินค้าเชื้อเพลิง	100	563	142	171	239	123	137
• สินค้าขั้นต้น	100	106	303	380	13,123	39,192	18,884
• ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว	100	460	126	151	271	60	138
- น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานพาหนะ	100	488	148	165	297	49	146
- อื่น ๆ	100	113	100	109	137	149	187
4 สินค้าทุนและส่วนประกอบ	100	102	116	124	120	111	117
• สินค้าทุน	100	103	120	128	124	116	125
• ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ	100	99	112	125	125	115	117
5 ยานพาหนะและส่วนประกอบ	100	102	114	141	167	209	205
• ยานพาหนะสำหรับผู้โดยสาร	100	254	109	612	1,867	4,328	4,259
• อื่น ๆ	100	177	165	251	222	122	174
- ใช้สำหรับกิจกรรมการผลิต	100	200	176	299	272	141	198

	Spill-over Index						
	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567
- ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การผลิต	100	94	108	99	72	54	94
• <u>ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ</u>	100	89	105	119	135	114	134
6 สินค้าอุปโภคบริโภค ที่ไม่อยู่ในหมวดอื่น	100	98	103	110	110	112	125
• <u>Durable</u> ใช้งานมากกว่า 3 ปี	100	105	131	170	138	134	131
• <u>Semi-durable</u> ใช้งาน 1 – 3 ปี	100	98	94	94	98	104	118
• <u>Non-durable</u> ใช้งานน้อยกว่า 1 ปี	100	92	94	100	114	115	125
7 สินค้าอื่น ๆ	100	40	70	235	58	94	189

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

การจัดทำระบบเตือนภัย (Warning System)

ในปี 2567 ไทยนำเข้าสินค้าจากจีนที่ระดับพิกัดศุลกากร 4 หลัก (Harmonized System: HS Codes 4 digits) รวมทั้งสิ้น 1,149 รายการสินค้า เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดกลุ่มตามเกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย (Warning System)⁹ ซึ่งจำแนกความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้าจีนออกเป็น 5 ระดับได้แก่ สูง ค่อนข้างสูง ฝ้าระวัง ค่อนข้างฝ้าระวัง และต่ำ¹⁰ พบว่าสินค้านำเข้าจากจีนส่วนใหญ่ จำนวน 904 รายการสินค้า (ร้อยละ 78.7) จัดอยู่ในกลุ่มความเสี่ยง “ต่ำ” ตามด้วยกลุ่มฝ้าระวังและค่อนข้างฝ้าระวังจำนวน 166 และ 38 รายการสินค้า ขณะที่สินค้ากลุ่มความเสี่ยงสูงและค่อนข้างสูง มีจำนวนน้อยที่สุดเพียง 24 และ 17 รายการสินค้า (ตารางที่ 4) โดยมีตัวอย่างรายการสินค้าในแต่ละกลุ่ม ดังนี้ (ตารางที่ 5)

สูง	ค่อนข้างสูง	ฝ้าระวัง	ค่อนข้างฝ้าระวัง	ต่ำ
ทองแดงและผลิตภัณฑ์ (เช่น ตะปู หมุด สกรู)	วงจรพิมพ์	ปั๊มลม สูญญากาศ	เครื่องจักรสำหรับยก	เครื่องโทรศัพท์
กรดโมโนคาร์บอกซิลิก	รถยนต์	อุปกรณ์สำหรับสวิตช์	อุปกรณ์ส่งสัญญาณ	รวมถึงสมาร์ตโฟน
สุรา	เครื่องจักรงานไม้	แบตเตอรี่สำรองไฟฟ้า	เงินไม่ได้ขึ้นรูป	เครื่องประมวลผล
ใบเลื่อยโลหะ	ผ้าถัก	เครื่องจักรเฉพาะตัว	ผ้าทอเส้นใย	ข้อมูลอัตโนมัติ
ถังเหล็ก	อัญมณีสังเคราะห์	เครื่องปรับอากาศ	สังเคราะห์	วงจรรวม
ตัวถังยานยนต์	เครื่องจักรก่อสร้าง	พอยล์อะลูมิเนียม	น้ำมันปิโตรเลียม	ของที่ทำได้ด้วยเหล็ก
สารประกอบไนไตรล์	กระสอบบรรจุสินค้า	เครื่องจักรใช้กับยาง	แท่นขุดเจาะเรือ	ยานยนต์ขนส่งส่วนบุคคล
เยื่อกระดาษ	เครื่องจักรเย็บโลหะ	หรือพลาสติก	เครื่องจักรงานโลหะ	หม้อแปลงไฟฟ้า
	ชุดชั้นใน ชุดนอนหญิง	ท่อทองแดง	รถแทรกเตอร์	ส่วนประกอบยานยนต์
			ยานยนต์ขนส่งสินค้า	

⁹ เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย (Warning System) ประกอบด้วย 3 เกณฑ์ ได้แก่ (1) ส่วนแบ่งนำเข้าจากจีน ปี 2567 ขยายตัวเมื่อเทียบกับปีก่อน มากกว่าร้อยละ 5 (percentage point) (2) มูลค่านำเข้าใน 3 ไตรมาสล่าสุด (Q2-Q4) ของปี 2567 ขยายตัวต่อเนื่องมากกว่าร้อยละ 20 (YoY) และ (3) ช่องว่างราคานำเข้า (Price Gap) จากจีน มากกว่าช่องว่างราคาจากโลก

¹⁰ ระดับความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้าจีน ประเมินจากตัวชี้วัดเครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย (Warning System) โดยกำหนดว่า

- หากสินค้าเข้าเกณฑ์ครบ 3 เกณฑ์ จัดเป็นกลุ่มสินค้าความเสี่ยง “สูง”
- หากสินค้าเข้าเกณฑ์ 2 เกณฑ์ จัดเป็นกลุ่มสินค้าความเสี่ยง “ฝ้าระวัง”
- หากสินค้าเข้าไม่ถึง 1 เกณฑ์ จัดเป็นกลุ่มสินค้าความเสี่ยง “ต่ำ”

อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลราคานำเข้าที่ประเทศผู้รายงานข้อมูลใช้หน่วยวัดของสินค้าบางรายการสินค้าไม่สอดคล้องกัน เช่น จีนและกัมพูชา จึงไม่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลช่องว่างราคานำเข้า (Price Gap) ได้ ในกรณีดังกล่าว จะพิจารณาจากเกณฑ์ที่เหลือ 2 เกณฑ์ โดยกำหนดให้

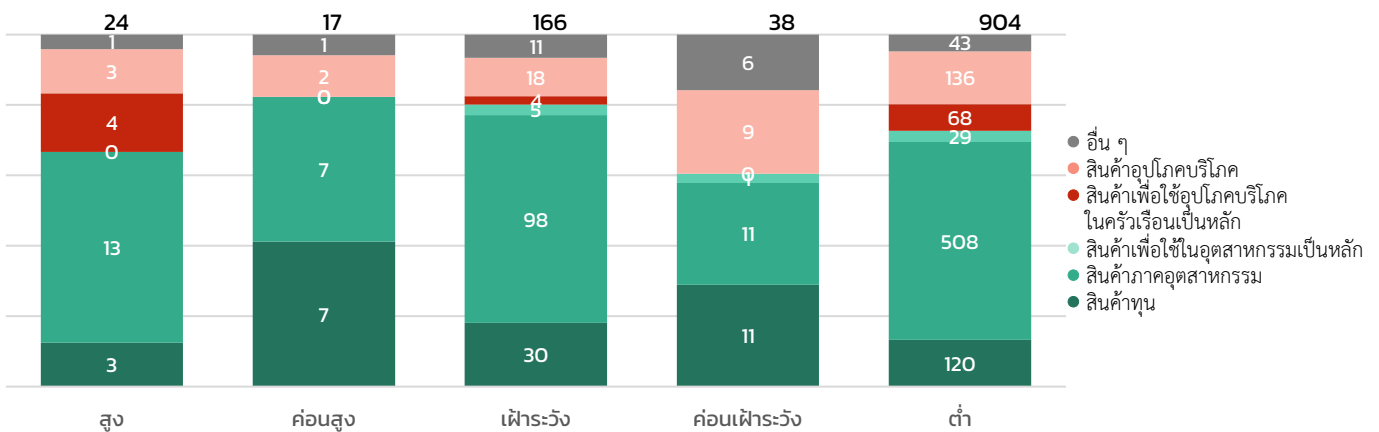
- หากสินค้าเข้าเกณฑ์ครบ 2 เกณฑ์ที่เหลือ จัดเป็นกลุ่มสินค้าความเสี่ยง “ค่อนข้างสูง”
- สินค้าเข้าเกณฑ์ 1 เกณฑ์ที่เหลือ จัดเป็นกลุ่มสินค้าความเสี่ยง “ค่อนข้างฝ้าระวัง”

เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่ช่องว่างราคานำเข้าจากจีนจะมากกว่าช่องว่างราคาจากโลก

หากพิจารณาตามการจำแนกประเภทสินค้าตามวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ (BEC Rev.4) พบว่ารายการสินค้าภายใต้กลุ่มความเสี่ยง “เฝ้าระวัง”- กลุ่มความเสี่ยง “สูง” ที่มีโอกาสเผชิญกับการไหลทะลักของสินค้าจีนในอนาคต ส่วนใหญ่เป็นสินค้าในภาคอุตสาหกรรมและสินค้าทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการผลิตของหลายอุตสาหกรรมในประเทศ การนำเข้าสินค้ากลุ่มนี้จากจีนจึงอาจเอื้อประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมในเชิงต้นทุน อีกทั้งยังเอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนเสริมความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในเวทีโลก อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาการนำเข้าจากจีนในสัดส่วนสูงอาจทำให้ภาคการผลิตไทยเปราะบางต่อความผันผวนของราคานำเข้า การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการค้าหรือข้อจำกัดด้านห่วงโซ่อุปทานของจีนในอนาคต ที่อาจส่งผลให้ผู้ผลิตไทยเสี่ยงขาดแคลนวัตถุดิบ

แผนภาพที่ 3 จำนวนสินค้าตามความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้าจีน จำแนกตามโครงสร้าง BEC Rev.4

จำนวนรวมสินค้าแต่ละกลุ่ม (รายการ)

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ขณะเดียวกัน รายการสินค้าบางส่วนในกลุ่มดังกล่าวเป็นสินค้าลำดับสุดท้ายที่เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง (Final Goods) ทั้งอาหารและเครื่องดื่มเพื่อใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และสินค้าอุปโภคบริโภค อาทิ กะหล่ำปลี กระต่ายขี้ระ และเสื้อผ้าผู้หญิง เครื่องเรือนพลาสติก กระติกน้ำสุญญากาศ สุรา จอฉายภาพ ผักกาดหอม ผลิตภัณฑ์ทำจากหนัง และชุดสูทผู้ชาย สินค้าเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในประเทศ หากเกิดการไหลทะลักมากเกินไป เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถผลิตได้ภายในประเทศและมีการแข่งขันโดยตรงกับตลาดภายใน ความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตและ Economy of Scale ของจีน อาจทำให้สินค้านำเข้ามีราคาต่ำกว่าสินค้าไทยและดึงดูดผู้บริโภค โดยเฉพาะในตลาดที่อ่อนไหวต่อราคา ส่งผลให้ผู้ผลิตภายในประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อาจสูญเสียส่วนแบ่งตลาดและต้องเผชิญแรงกดดันในการลดราคาสินค้าเพื่อแข่งขัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว

ด้วยความหลากหลายของกลุ่มสินค้าที่มีความเสี่ยงต่อการไหลทะลักจากจีน ทั้งในด้านระดับความรุนแรงของความเสี่ยงและวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจของการนำเข้า จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณากำหนดแนวทางรับมือที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเภทสินค้า สินค้าบางกลุ่มแม้ถูกจัดอยู่ในระดับความเสี่ยงสูง แต่หากเป็นสินค้าทุนหรือสินค้าภาคอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการผลิตภายในประเทศ ก็อาจสร้างผลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม ขณะที่สินค้าบริโภคซึ่งแข่งขันโดยตรงกับผู้ผลิตไทยมักก่อให้เกิดแรงกดดันต่อส่วนแบ่งตลาดและราคาสินค้าในประเทศ ดังนั้น แม้มาตรการที่นำมาใช้รับมืออาจมีลักษณะคล้ายกัน แต่ระดับความเข้มงวดในการบังคับใช้ควรปรับให้เหมาะสมกับระดับความเสี่ยงและลักษณะของสินค้า เพื่อให้การบริหารจัดการความเสี่ยงมีประสิทธิภาพและสามารถลดผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 5 รายละเอียดจำนวนรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงสินค้าไหลทะลักของสินค้านำเข้าจากจีน ปี 2567 ตาม BEC Rev.4

โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	สัดส่วนมูลค่านำเข้าจากจีน ต่อการนำเข้ารวม (%)		Spill-over Index	จำนวนรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลัก					จำนวนรายการสินค้านำเข้าจากจีนรวม (%สัดส่วน)
	ปี 2561	ปี 2567		สูง	ค่อนข้างสูง	เฝ้าระวัง	ค่อนข้างเฝ้าระวัง	ต่ำ	
รวมสินค้านำเข้าจากจีน	20.1	26.2	130 ●	24	17	166	38	904	1,149 (100.0%)
1 อาหารและเครื่องดื่ม	14.8	15.9	108 ●	4		9	1	97	111 (9.7%)
• <u>สินค้าขั้นต้น</u>	16.9	17.4	103 ●	1		5		41	47 (4.1%)
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก	2.0	1.5	73 ●			2		9	11 (1.0%)
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ●	32.7	37.7	115 ●	1		3		32	36 (3.1%)
• <u>ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว</u>	13.3	14.6	110 ●	3		4	1	56	64 (5.6%)
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก	10.6	14.6	137 ●			3	1	20	24 (2.1%)
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ●	13.8	14.6	106 ●	3		1		36	40 (3.5%)
2 สินค้าภาคอุตสาหกรรม	21.4	29.5	138 ●	13	7	98	11	508	637 (55.4%)
• <u>สินค้าขั้นต้น</u>	4.2	6.2	148 ●			18	2	77	97 (8.4%)
• <u>ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว</u>	22.8	31.8	139 ●	13	7	80	9	431	540 (47.0%)
3 สินค้าเชื้อเพลิง	0.5	0.6	137 ●			2	1	5	8 (0.7%)
• <u>สินค้าขั้นต้น</u>	0.0	0.2	18,884 ●			2		2	4 (0.3%)
• <u>ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว</u>	2.7	3.7	138 ●				1	3	4 (0.3%)
- น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานพาหนะ	3.2	4.6	146 ●				1		1 (0.1%)
- อื่น ๆ	1.2	2.2	187 ●					3	3 (0.3%)
4 สินค้าทุนและส่วนประกอบ	30.9	36.3	117 ●	3	7	30	11	120	171 (14.9%)
• <u>สินค้าทุน</u>	37.7	47.1	125 ●	3	6	26	11	95	141 (12.3%)
• <u>ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ</u>	20.7	24.2	117 ●		1	4		25	30 (2.6%)
5 ยานพาหนะและส่วนประกอบ	11.4	23.2	205 ●	1	1	4	5	21	32 (2.8%)
• <u>ยานพาหนะสำหรับขนส่งผู้โดยสาร</u>	1.4	59.1	4,259 ●					1	1 (0.1%)
• <u>อื่น ๆ</u>	7.6	13.2	174 ●		1	2	5	10	18 (1.6%)
- ใช้สำหรับกิจกรรมการผลิต	6.6	13.0	198 ●		1	2	3	8	14 (1.2%)
- ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การผลิต	16.2	15.3	94 ●				2	2	4 (0.3%)
• <u>ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ</u>	13.7	18.3	134 ●	1		2		10	13 (1.1%)

โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	สัดส่วนมูลค่านำเข้าจากจีน ต่อการนำเข้ารวม (%)		Spill-over Index	จำนวนรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลัก					จำนวนรายการสินค้านำเข้าจากจีนรวม (%สัดส่วน)
	ปี 2561	ปี 2567		สูง	ค่อนข้างสูง	เฝ้าระวัง	ค่อนข้างเฝ้าระวัง	ต่ำ	
6 สินค้าอุปโภคบริโภค ที่ไม่อยู่ในหมวดอื่น ●	29.4	36.9	125 ●	3	2	18	9	136	168 (14.6%)
• Durable ใช้งานมากกว่า 3 ปี	23.8	31.1	131 ●			4	2	26	32 (2.8%)
• Semi-durable ใช้งาน 1 – 3 ปี	43.1	51.0	118 ●	2		9	7	66	84 (7.3%)
• Non-durable ใช้งานน้อยกว่า 1 ปี	16.2	20.2	125 ●	1	2	5		44	52 (4.5%)
7 สินค้าอื่น ๆ	12.6	23.9	189 ●			1		7	8 (0.7%)

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

หมายเหตุ - พิจารณาพิภคศุลกากรระดับ 4 หลัก

- ● คือ สินค้าลำดับสุดท้ายที่เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง (Final Goods)

ตารางที่ 6 ตัวอย่างรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลัก ของสินค้านำเข้าจากจีน ปี 2567 ตาม BEC Rev.4

โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	ตัวอย่างรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลัก				
	สูง	ค่อนข้างสูง	เฝ้าระวัง	ค่อนข้างเฝ้าระวัง	ต่ำ
จำนวนรายการสินค้านำเข้าจากจีน	24	17	166	38	904
1 อาหารและเครื่องดื่ม					
• <u>สินค้าขั้นต้น</u>					
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก			- ผลไม้เก็บรักษาไว้ชั่วคราว - น้ำมันปะหลัง		- ถั่วลิสง - เมล็ดทานตะวัน - ถั่วเหลือง
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก •	- ปลามีชีวิต		- กะหล่ำปลี ดอกกะหล่ำ - ผักกาดหอม - มันฝรั่ง		- แอปเปิลสด - องุ่นสดหรือแห้ง - ผักสดหรือแช่เย็น - หอย หมึก - ผลไม้ตระกูลส้ม
• <u>ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว</u>					
- ใช้ในอุตสาหกรรมเป็นหลัก			- ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง - ไชมันจากพืชและสัตว์	- ตะกอนไวน์	- มอลต์ - ผลไม้ ถั่วแช่แข็ง - กุ้งแช่แข็ง - น้ำตาลอ้อย
- ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก •	- สุรา เหล้าหวาน และอื่นๆ - เบียร์จากมอลต์ - พืชดองด้วยน้ำส้มสายชู		- เนยเทียม		- ปลาปรุงแต่ง หน่อไม้ - อาหารปรุงแต่ง - ผักแห้ง ชื่นหรือผง - ปลาแช่แข็ง
2 สินค้าภาคอุตสาหกรรม					
• <u>สินค้าขั้นต้น</u>			- แร่โมลิบดีนัม - ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ - แผ่นใยไม้อัด - เศษของอะลูมิเนียม - หินพัมมิช - ยิปซัม	- ฝุ่นและผงของอัญมณี - เศษตะกั่ว	- สารสกัดจากพืช วัชระการ - อัญมณี - สติ๊กเกอร์ธรรมชาติ - แมงกานีสเทียม - พืชใช้ในน้ำหอม กำจัดแมลง - สำหรับยาทะเล

โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	ตัวอย่างรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลัก				
	สูง	ค่อนข้างสูง	เฝ้าระวัง	ค่อนข้างเฝ้าระวัง	ต่ำ
ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว	- ทองแดงและผลิตภัณฑ์ - กรดโมโนคาร์บอกซิลิก - ผลิตภัณฑ์จากทองแดง (ตะปู สกรู) - สารประกอบไนไตรล์ - ไยกระดาก	- ผ้าถัก - อัญมณีสังเคราะห์ - กระสอบบรรจุสินค้า - फिल्मถ่ายภาพ	- แอลกอฮอล์อะไซคลิก - กระดาก - กาวและสารยึดติด - ถ่านกัมมันต์ - กรดนิวคลีอิก - วัสดุก่อสร้างรางรถไฟ	- เงินกิ่งสำเร็จรูป - ผ้าทอ - ไม้เลื้อยตามยาว - สารประกอบโลหะมีค่า	- ผลิตภัณฑ์จากเหล็ก - เหล็กรีดแผ่น - ลวดและเคเบิลหุ้มฉนวนและตัวนำไฟฟ้าอื่น ๆ - ผลิตภัณฑ์พลาสติก - โครงสร้างสิ่งก่อสร้าง
3 สินค้าเชื้อเพลิง					
สินค้าขั้นต้น			- ก๊าซธรรมชาติ - ถ่านหิน		- เชื้อเพลิงสสารอินทรีย์ - ลิกไนต์
ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว					
- น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานพาหนะ				- น้ำมันปิโตรเลียม	
- อื่น ๆ					- สารหล่อลื่น - ถ่านโค้ก - ถ่านไม้
4 สินค้าทุนและส่วนประกอบ					
สินค้าทุน	- ใบเลื่อยโลหะ - ถังเหล็ก	- รถยก - เครื่องจักรกลสำหรับงานไม้ เช่น เครื่องตอกตะปู - เครื่องจักรสำหรับงานก่อสร้างแบบยูนิต - เครื่องจักรเจียร ขัดเงา - เครื่องเล่นในสวนสนุก	- เครื่องมือช่าง - ชิ้นส่วนเครื่องจักรกล - เครื่องจักรทางการเกษตร (เก็บเกี่ยวข้าว แยกไข่) - ไฮโดรมิเตอร์ - เครื่องคิดเงิน - แม่พิมพ์แทนโลหะ	- เครื่องจักรยก - อุปกรณ์ส่งสัญญาณสำหรับวิทยุโทรศัพท์ - แท่นขุดเจาะของเรือ เคน - เครื่องจักรสำหรับโลหะ - ชุดเครื่องกำเนิดไฟฟ้า - เครื่องตอกเสาเข็ม	- เครื่องโทรศัพท์ สมาร์ทโฟน - เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ - หม้อแปลงไฟฟ้า - เครื่องขยายเสียง - เครื่องจักรการพิมพ์ - ตู้เย็น ตู้แช่
ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ		- วงจรพิมพ์	- อุปกรณ์สำหรับสวิตช์ - ใบมีดสำหรับเครื่องจักร		- วงจรรวม - วงจรพิมพ์ - ส่วนประกอบแผงวงจร - ส่วนประกอบเครื่องใช้สำนักงาน - ส่วนประกอบโทรทัศน์

โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	ตัวอย่างรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลัก				
	สูง	ค่อนข้างสูง	เฝ้าระวัง	ค่อนข้างเฝ้าระวัง	ต่ำ
5 ยานพาหนะและส่วนประกอบ					
• <u>ยานพาหนะสำหรับขนส่งผู้โดยสาร</u>					- รถยนต์และยานยนต์อื่น ๆ นอกเหนือขนส่งสาธารณะ
• <u>อื่น ๆ</u>					
- ใช้สำหรับกิจกรรมการผลิต		- ภาชนะบรรจุ ที่ออกแบบ และติดตั้งเพื่อการขนส่ง	- เรือสำหรับขนส่งบุคคล หรือสินค้า - เรือลากจูงและเรือดัน	- ยานยนต์ขนส่งสินค้า - ยานยนต์เฉพาะกิจ เช่น รถลากจูง รถดับเพลิง - ยานยนต์ซ่อมบำรุงรถไฟ หรือรถราง	- ยานยนต์ขนส่งบุคคล ตั้งแต่สิบคนขึ้นไป - หัวรถจักรรถไฟ - รถจักรรถไฟ - รถขนส่งสินค้ารถไฟ
- ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การผลิต				- จักรยาน - รถเข็นสำหรับคนพิการ	- จักรยานยนต์ - เรือยอท์ช์
• <u>ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ</u>	- ตัวถังยานยนต์		- รถพ่วง รถกึ่งพ่วง - แชสซีที่ติดตั้งเครื่องยนต์ สำหรับยานยนต์		- ชิ้นส่วนยานยนต์ - ยางรถยนต์ - ชิ้นส่วนจักรยานยนต์ - ชิ้นส่วนเครื่องสันดาป - ยางในสำหรับยางรถยนต์ - ชิ้นส่วนของหัวจักรรถไฟ
6 สินค้าอุปโภคบริโภค ที่ไม่อยู่ในหมวดอื่น ●					
• <u>Durable</u> ใช้งานมากกว่า 3 ปี			- จอฉายภาพ - ของสะสม	- พรม วัสดุปูพื้น	- เครื่องรับโทรทัศน์ - เฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ - เครื่องประดับมีค่า - นาฬิกาข้อมือ - อวัยวะเทียม
• <u>Semi-durable</u> ใช้งาน 1 – 3 ปี	- เสื้อคลุมผู้หญิง - วิกผม ขนตาปลอม		- เสื้อเชิ้ต เบลาส์ผู้หญิง - เครื่องเรือนพลาสติก - กระติกน้ำสุญญากาศ - ผลิตภัณฑ์ทำจากหนัง	- แวนตาที่ใช้ป้องกัน - เสื้อผ้าเคลือบยาง - ชุดวอร์ม ชุดว่ายน้ำ - หมวก เครื่องประดับศีรษะ	- จอแสดงผล - สินค้าสำหรับเดินทาง - ของเล่น - รองเท้าแฟชั่น

โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	ตัวอย่างรายการสินค้าตามกลุ่มความเสี่ยงการไหลทะลัก				
	สูง	ค่อนข้างสูง	เฝ้าระวัง	ค่อนข้างเฝ้าระวัง	ต่ำ
			- ชุดสูทผู้ชาย	- เครื่องผ้าเด็ก	- ชุดสูทผู้หญิง
Non-durable ใช้งานน้อยกว่า 1 ปี	- ถุงมือที่ไม่ได้ถัก	- ชุดชั้นใน ชุดนอน ผู้หญิง - ชุดชั้นใน ชุดนอน ผู้ชาย	- กระดาสชำระ - ของตกแต่งเสื้อผ้า - สี ในรูปแบบแท่ง หลอด ฯ - ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ - เส้นด้าย		- ผลิตภัณฑ์จากยาง - ผลิตภัณฑ์ซักล้าง - เครื่องสำอาง ดูแลผิว - เสื้อมัด - น้ำหอม
7 สินค้าอื่น ๆ			- เรืออื่น ๆ รวมถึงเรือรบ		- ส่วนประกอบอุปกรณ์ - รถถัง

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

หมายเหตุ - พิจารณาพิภคศุลกากรระดับ 4 หลัก

- คือ สินค้าลำดับสุดท้ายที่เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง (Final Goods)

ตารางที่ 7 รายละเอียดกลุ่มความเสี่ยงสินค้าไหลทะลักของสินค้านำเข้าจากจีน “สูง” (เรียงลำดับตามมูลค่านำเข้าจากจีนสูงสุด 10 อันดับแรก ปี 2567)

รายการสินค้า กลุ่มความเสี่ยงสินค้าไหลทะลัก “สูง”	HS Code	โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	มูลค่านำเข้า ปี 2567 (ดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วนนำเข้า จากจีน (ร้อยละ)		Spill- over Index	เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย			กลุ่ม ความเสี่ยง สินค้า
				ปี 2561	ปี 2567		(1) ส่วนแบ่ง นำเข้า ปี 2567 > 5 p.p.	(2) มูลค่า นำเข้า > 20% 3 ไตรมาส	(3) ช่องว่าง ราคาจากจีน > จากโลก	
1. ผลิตภัณฑ์ทองแดง อื่น ๆ	7419	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	172,675,379	42.3	66.0	155.9	✓	✓	✓	สูง
2. ทองแดงแท่ง	7407	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	65,673,842	0.9	42.0	4,828.8	✓	✓	✓	สูง
3. กรดโมโนคาร์บอกซิลิกแบบอะไซคลิก	2916	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	44,020,915	21.2	29.6	139.5	✓	✓	✓	สูง
4. สุรา เหล้าหวาน และเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์อื่น ๆ	2208	อาหารและเครื่องดื่ม แปรรูป ใช้ใน ครัวเรือน	42,463,972	7.8	18.8	240.9	✓	✓	✓	สูง
5. ใบเลื่อยโลหะ	8202	สินค้าทุน	31,369,569	36.5	66.0	181.0	✓	✓	✓	สูง
6. ถังเหล็ก ที่มีความจุไม่เกิน 300 ลิตร	7310	สินค้าทุน	24,983,774	19.8	39.7	200.6	✓	✓	✓	สูง
7. ของที่ทำจากทองแดง เช่น ตะปู หมุด สกรู สลักเกลียว ฯลฯ	7415	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	22,334,175	31.4	64.3	204.7	✓	✓	✓	สูง
8. ตัวถัง (รวมถึงห้องโดยสาร) สำหรับยานยนต์	8707	ส่วนประกอบฯ ของยานพาหนะ	19,422,471	31.4	23.8	75.7	✓	✓	✓	สูง
9. สารประกอบไนไตรล์	2926	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	18,870,779	5.6	31.2	553.9	✓	✓	✓	สูง
10. เยื่อกระดาษ	4706	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	13,424,051	21.0	30.4	144.5	✓	✓	✓	สูง

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ตารางที่ 8 รายละเอียดกลุ่มความเสี่ยงสินค้าโลหะหลักของสินค้านำเข้าจากจีน “ค่อนข้างสูง” (เรียงลำดับตามมูลค่านำเข้าจากจีนสูงสุด 10 อันดับแรก ปี 2567)

รายการสินค้า กลุ่มความเสี่ยงสินค้าโลหะหลัก “ค่อนข้างสูง”	HS Code	โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	มูลค่านำเข้า ปี 2567 (ดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วนนำเข้า จากจีน (ร้อยละ)		Spill- over Index	เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย			กลุ่ม ความเสี่ยง สินค้า
				ปี 2561	ปี 2567		(1) ส่วนแบ่ง นำเข้า ปี 2567 > 5 p.p.	(2) มูลค่า นำเข้า > 20% 3 ไตรมาส	(3) ช่องว่าง ราคาจากจีน > จากโลก	
1. วงจรพิมพ์	8534	ส่วนประกอบฯ ของสินค้าทุน	1,678,608,570	50.4	61.5	121.9	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
2. รถยก	8427	สินค้าทุน	235,182,823	37.4	72.2	192.9	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
3. เครื่องจักรกลสำหรับงานไม้ เช่น เครื่องตอกตะปู	8465	สินค้าทุน	101,076,541	31.3	59.5	189.9	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
4. ผ้าถักที่มีความกว้างเกิน 30 ซม.	6004	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	56,150,551	34.5	46.0	133.4	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
5. อัญมณีสังเคราะห์ ไม่ได้ร้อยเรียง ติดตั้ง	7104	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	44,603,966	11.5	18.4	160.1	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
6. เครื่องจักรก่อสร้างแบบยูนิต สำหรับงานโลหะ	8457	สินค้าทุน	36,544,319	7.6	29.5	387.4	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
7. กระสอบและถุง ทำจากวัสดุสิ่งทอ ใช้สำหรับบรรจุสินค้า	6305	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	33,525,732	28.5	45.2	158.8	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
8. เครื่องจักรเจียร ขัดเงา โลหะ	8460	สินค้าทุน	31,534,109	6.7	27.4	406.5	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
9. ชุดชั้นใน ชุดนอน ผู้หญิง	6208	สินค้าอุปโภคบริโภค ไม่คงทน	20,964,464	85.5	78.8	92.2	✓	✓		ค่อนข้าง สูง
10. เครื่องจักรกลสำหรับงานโลหะ	8463	สินค้าทุน	20,753,519	19.6	57.0	290.2	✓	✓		ค่อนข้าง สูง

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

หมายเหตุ - เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัยที่ 3 ไม่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลช่องว่างราคา (เว้นว่าง) เนื่องจากประเทศผู้รายงานข้อมูลใช้หน่วยวัดของสินค้าไม่สอดคล้องกัน เช่น ชิ้นและ
กิโลกรัม

ตารางที่ 9 รายละเอียดกลุ่มความเสี่ยงสินค้าไหลทะลักของสินค้านำเข้าจากจีน “เผื่อระวัง” (เรียงลำดับตามมูลค่านำเข้าจากจีนสูงสุด 10 อันดับแรก ปี 2567)

รายการสินค้า กลุ่มความเสี่ยงสินค้าไหลทะลัก “เผื่อระวัง”	HS Code	โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	มูลค่านำเข้า ปี 2567 (ดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วนนำเข้า จากจีน (ร้อยละ)		Spill- over Index	เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย			กลุ่ม ความเสี่ยง สินค้า
				ปี 2561	ปี 2567		(1) ส่วนแบ่ง นำเข้า ปี 2567 > 5 p.p.	(2) มูลค่า นำเข้า > 20% 3 ไตรมาส	(3) ช่องว่าง ราคาจากจีน > จากโลก	
1. บัมม สุนัขยาคู เครื่องอัดอากาศ แก๊ส และพัลลภ	8414	สินค้าทุน	1,196,615,881	34.1	53.9	157.9	✓	N	✓	เผื่อระวัง
2. อุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับสวิตช์หรือป้องกัน วงจรไฟฟ้า ไม่เกิน 1,000 โวลต์	8536	ส่วนประกอบฯ ของสินค้าทุน	1,189,849,912	32.7	45.6	139.6	✓	✓	N	เผื่อระวัง
3. แบตเตอรี่สำรองไฟฟ้า	8507	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	597,195,813	26.5	62.7	236.8	N	✓	✓	เผื่อระวัง
4. เครื่องจักรกลที่มีฟังก์ชันเฉพาะตัว	8479	สินค้าทุน	550,871,643	19.3	45.3	234.7	✓	✓	N	เผื่อระวัง
5. เครื่องปรับอากาศ	8415	สินค้าทุน	503,417,666	51.3	75.4	147.1	✓	N	✓	เผื่อระวัง
6. ฟอยล์อะลูมิเนียม หนาไม่เกิน 0.2 มม.	7607	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	448,680,208	59.0	80.7	136.8	✓	N	✓	เผื่อระวัง
7. เครื่องจักรสำหรับใช้กับยางหรือพลาสติก	8477	สินค้าทุน	397,090,207	34.7	56.2	162.0	✓	✓	N	เผื่อระวัง
8. ท่อทองแดง	7411	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	391,471,379	75.0	76.0	101.4	N	✓	✓	เผื่อระวัง
9. เรือเบา เรือลอยน้ำ เรือชุด เครื่องยนต์ ฯลฯ	8905	สินค้าทุน	388,042,360	5.2	33.8	654.5	✓	✓	N	เผื่อระวัง
10. ไฮโดรเจน ก๊าซหายาก และโลหะอื่น ๆ	2804	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	363,783,089	65.3	82.7	126.6	✓	✓	N	เผื่อระวัง

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ตารางที่ 10 รายละเอียดกลุ่มความเสี่ยงสินค้าโลหะหลักของสินค้านำเข้าจากจีน “ค่อนข้างเฝ้าระวัง” (เรียงลำดับตามมูลค่านำเข้าจากจีนสูงสุด 10 อันดับแรก ปี 2567)

รายการสินค้า กลุ่มความเสี่ยงสินค้าโลหะหลัก “ค่อนข้างเฝ้าระวัง”	HS Code	โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	มูลค่านำเข้า ปี 2567 (ดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วนนำเข้า จากจีน (ร้อยละ)		Spill- over Index	เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย			กลุ่ม ความเสี่ยง สินค้า
				ปี 2561	ปี 2567		(1) ส่วนแบ่ง นำเข้า ปี 2567 > 5 p.p.	(2) มูลค่า นำเข้า > 20% 3 ไตรมาส	(3) ช่องว่าง ราคาจากจีน > จากโลก	
1. เครื่องจักรสำหรับยก รวมถึงลิฟต์ บันไดเลื่อน และสายพานลำเลียง	8428	สินค้าทุน	436,950,284	34.4	59.2	172.3	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
2. อุปกรณ์ส่งสัญญาณสำหรับวิทยุโทรศัพท์ วิทยุกระจายเสียง โทรศัพท์	8525	สินค้าทุน	316,612,808	51.2	61.6	120.3	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
3. เงิน (รวมถึงเงินชุบทองหรือแพลตินัม) ไม่ได้ขึ้นรูปหรืออยู่ในรูปแบบกึ่งสำเร็จรูป	7106	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	215,768,502	43.6	31.3	71.7	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
4. ผ้าทอจากเส้นใยสังเคราะห์	5407	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	205,670,168	47.5	62.7	132.1	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
5. น้ำมันปิโตรเลียม	2710	น้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับยานพาหนะ	182,554,060	3.2	4.6	146.1	N	✓		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
6. แท่นขุดเจาะเรือ เครน โครงยกแบบเคลื่อนย้ายได้	8426	สินค้าทุน	140,327,620	52.0	73.8	142.0	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
7. เครื่องจักรสำหรับงานโลหะ เช่น ตีขึ้นรูป ตอก ตัด ยัด รีด เจาะรู	8462	สินค้าทุน	137,052,051	18.3	46.0	251.7	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
8. รถแทรกเตอร์	8701	สินค้าทุน	122,748,253	6.4	41.8	658.3	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
9. ยานยนต์สำหรับการขนส่งสินค้า	8704	ยานยนต์สำหรับ กิจกรรมการผลิต	85,566,269	19.2	30.2	156.9	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง
10. ชุดเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและเครื่องแปลง ไฟฟ้าแบบหมุน	8502	สินค้าทุน	74,188,503	30.7	50.7	165.0	✓	N		ค่อนข้าง เฝ้าระวัง

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

หมายเหตุ - เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัยที่ 3 ไม่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลช่องว่างราคา (เว้นว่าง) เนื่องจากประเทศผู้รายงานข้อมูลใช้หน่วยวัดของสินค้าไม่สอดคล้องกัน เช่น ชิ้นและ
กิโลกรัม

ตารางที่ 11 รายละเอียดกลุ่มความเสี่ยงสินค้าไหลทะลักของสินค้านำเข้าจากจีน “ต่ำ” (เรียงลำดับตามมูลค่านำเข้าจากจีนสูงสุด 10 อันดับแรก ปี 2567)

รายการสินค้า กลุ่มความเสี่ยงสินค้าไหลทะลัก “ต่ำ”	HS Code	โครงสร้างสินค้า BEC Rev.4	มูลค่านำเข้า ปี 2567 (ดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วนนำเข้า จากจีน (ร้อยละ)		Spill- over Index	เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัย			กลุ่ม ความเสี่ยง สินค้า
				ปี 2561	ปี 2567		(1) ส่วนแบ่ง นำเข้า ปี 2567 > 5 p.p.	(2) มูลค่า นำเข้า > 20% 3 ไตรมาส	(3) ช่องว่าง ราคาจากจีน > จากโลก	
1. เครื่องโทรศัพท์ รวมถึงสมาร์ทโฟนและ เครื่องโทรศัพท์อื่น ๆ	8517	สินค้าทุน	5,748,921,170	62.8	75.8	120.8	✓	N	N	ต่ำ
2. เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ	8471	สินค้าทุน	3,000,652,963	47.2	36.0	76.2	N	N		ต่ำ
3. วงจรรวม	8542	ส่วนประกอบฯ ของสินค้าทุน	2,560,480,157	8.5	10.4	123.1	N	N	N	ต่ำ
4. ของที่ทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	7326	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	2,041,652,720	38.8	49.8	128.3	✓	N	N	ต่ำ
5. รถยนต์และยานยนต์อื่น ๆ ที่ออกแบบสำหรับขนส่งบุคคลเป็นหลัก	8703	ยานพาหนะ	1,580,629,076	1.4	59.1	4,259.3	N	N		ต่ำ
6. หม้อแปลงไฟฟ้า	8504	สินค้าทุน	1,495,108,306	52.3	62.7	119.8	N	N	N	ต่ำ
7. ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์	8708	ส่วนประกอบฯ ของยานพาหนะ	1,467,545,787	14.4	24.4	168.9	N	N	N	ต่ำ
8. เหล็กหรือเหล็กกล้ารีดแผ่น กว้าง 600 มิลลิเมตรขึ้นไป	7210	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	1,454,259,023	42.5	68.6	161.6	✓	N	N	ต่ำ
9. ลวดและเคเบิลหุ้มฉนวน และตัวนำไฟฟ้า อื่น ๆ	8544	สินค้าอุตสาหกรรม แปรรูป	1,262,094,074	41.2	53.0	128.4	N	N	✓	ต่ำ
10. เครื่องจักรและอุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีฟังก์ชัน เฉพาะตัว	8543	สินค้าทุน	1,234,057,358	31.6	44.4	140.4	✓	N	N	ต่ำ

ที่มา : Global Trade Atlas ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

หมายเหตุ - เกณฑ์เครื่องชี้วัดระบบเตือนภัยที่ 3 ไม่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลช่องว่างราคา (เว้นว่าง) เนื่องจากประเทศผู้รายงานข้อมูลใช้หน่วยวัดของสินค้าไม่สอดคล้องกัน เช่น ชิ้นและ
กิโลกรัม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้าและการไหลทะลักของสินค้าจีนเข้ามาในไทย สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อป้องกันและรับมือกับผลกระทบดังกล่าว โดยแบ่งเป็นมาตรการระยะสั้นและระยะกลาง-ยาว ได้ ดังนี้

มาตรการระยะสั้น: การเฝ้าระวังเชิงรุกและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น

มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างทันท่วงที โดยอาศัยเครื่องมือและกลไกที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

- **การใช้ระบบเตือนภัย (Warning System) เชิงรุก** นำระบบเตือนภัยที่จัดทำขึ้นในการศึกษานี้มาใช้ติดตามและตรวจสอบสินค้านำเข้าจากจีนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าที่มีความเสี่ยง "สูง" และ "ค่อนข้างสูง" เช่น ผลิตภัณฑ์ทองแดง สຸຣາ ใบเลื่อยโลหะ วงจรพิมพ์ อัญมณีสังเคราะห์ ผ้าถัก ชุดชั้นใน ชุดนอนผู้หญิง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและออกมาตรการรับมือได้อย่างรวดเร็วและให้เกิดผลจริง

ตัวอย่างการปฏิบัติ/การดำเนินการ

นำระบบเตือนภัย 3 ตัวชี้วัด มาใช้เป็นเกณฑ์เฝ้าระวัง (โดยอาจปรับเงื่อนไขหรือเกณฑ์บางประการเพื่อติดตามเป็นรายเดือน/รายไตรมาส) เมื่อสินค้ารายการใดเข้าเกณฑ์ความเสี่ยง “สูง” หรือ “ค่อนข้างสูง” ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กรมการค้าต่างประเทศ (คต.) เริ่มกระบวนการตรวจสอบทันที โดยไม่ต้องรอให้มีการร้องเรียน

ตัวอย่างเช่น

- **กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค** เช่น สຸຣາ ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มความเสี่ยง "สูง" มีข้อมูลการนำเข้าที่ขยายตัวเกิน 20% ติดต่อกัน 3 ไตรมาส และส่วนแบ่งตลาดนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้นเกิน 5% ระบบควรแจ้งเตือนอัตโนมัติไปยังกรมสรรพสามิตและกรมการค้าต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบว่ามีการทุ่มตลาดหรือหลีกเลี่ยงภาษีหรือไม่

- **กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม** เช่น ทองแดงและผลิตภัณฑ์ ถังเหล็ก ที่ถูกจัดว่ามีความเสี่ยงในการไหลทะลัก “สูง” หรือ วงจรพิมพ์ ที่มีความเสี่ยง “ค่อนข้างสูง” หากพบว่ามีมูลค่านำเข้าพุ่งสูงผิดปกติ ควรมีการตรวจสอบทันทีว่าเป็นการนำเข้าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมจริง หรือนำเข้ามาเพื่อสต็อกสินค้าเก็งกำไร และมีการทุ่มตลาดหรือไม่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของห่วงโซ่อุปทานในประเทศ

● ยกระดับความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎระเบียบ

- **กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)** โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการสวมสิทธิ์ (transshipment) สินค้าจีนที่ส่งผ่านประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะจากประเทศที่มีความเสี่ยงเป็นทางผ่าน เช่น ลาว (ผ่านรถไฟจีน-ลาว) และกัมพูชาผ่านช่องทางชายแดน

ตัวอย่างการปฏิบัติ/การดำเนินการ

กรมศุลกากรควรเพิ่มความถี่ในการสุ่มตรวจตู้สินค้า ณ ด่านชายแดนที่สำคัญ เช่น ด่านหนองคาย (เชื่อมต่อลาว) และด่านอรัญประเทศ (เชื่อมต่อกัมพูชา) โดยเน้นสินค้าที่จีนมีศักยภาพการผลิตสูงแต่ประเทศเพื่อนบ้านผลิตได้น้อย เช่น สิ่งทอ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อตรวจจับการสวมสิทธิ์แหล่งกำเนิดสินค้าเป็นเท็จ

- **มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน (Anti-Dumping/Countervailing Duties - AD/CVD)** บังคับใช้มาตรการ AD/CVD อย่างจริงจังกับสินค้าที่พบว่าการนำเข้ามาในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันให้กับผู้ผลิตในประเทศ

ตัวอย่างการปฏิบัติ/การดำเนินการ

หากผู้ผลิตในประเทศยื่นเรื่องร้องเรียนสินค้าพร้อมหลักฐานว่าได้รับความเสียหายจากการนำเข้าที่ราคาต่ำผิดปกติ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ชี้ว่าสินค้านั้นมีความเสี่ยงในการไหลทะลักเข้าไทยสูง กรมการค้าต่างประเทศ (คต.) ควรให้ความสำคัญ เร่งกระบวนการไต่สวนและบังคับใช้มาตรการ AD/CVD เพื่อปรับราคานำเข้าให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง

- **มาตรฐานสินค้า (SPS/TBT)** ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดและบังคับใช้มาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพสินค้าให้เข้มข้นขึ้น เพื่อป้องกันสินค้าด้อยคุณภาพทะลักเข้าสู่ตลาดและคุ้มครองผู้บริโภค

ตัวอย่างการปฏิบัติ/การดำเนินการ

สินค้าเกษตร เช่น กะหล่ำปลี และผักกาดหอม ที่มีความเสี่ยงไหลทะลักสูง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ควรจับตาและสุ่มตรวจสอบเคมีตกค้างอย่างเข้มงวด

สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น กระจาดชำระ เครื่องเรือนพลาสติก ที่อยู่ในกลุ่มเฝ้าระวัง ควรบังคับใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) อย่างเข้มงวดเพื่อควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคและเป็นการปกป้องสินค้าด้อยคุณภาพราคาต่ำที่เข้ามาตีตลาดในประเทศ

มาตรการระยะกลางและยาว: การปรับโครงสร้างและเสริมสร้างขีดความสามารถ

มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ลดการพึ่งพาจากภายนอก และสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจไทยในระยะยาว

● **การส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการในประเทศ**

- **การช่วยเหลือและสนับสนุน SMEs:** ออกแบบมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุน และการพัฒนาแบรนด์สินค้าไทยให้แข็งแกร่ง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าราคาถูกได้

ตัวอย่างการปฏิบัติ/การดำเนินการ

กลุ่มสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เช่น ผู้ผลิตเสื้อผู้หญิง หรือ ชุดสูทผู้ชาย ควรได้รับการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจาก SME D Bank เพื่อนำไปลงทุนในเครื่องจักรที่ทันสมัย ลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมควรจัดอบรมด้านการตลาดออนไลน์และการสร้างแบรนด์ เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) แทนการแข่งขันด้านราคา

กลุ่มสินค้าเกษตรแปรรูป เช่น ผู้ผลิตอาหารปรุงแต่ง หรือ ผักดอง ควรได้รับการสนับสนุนในการทำมาตรฐาน GAP/GMP เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคและเจาะตลาดพรีเมียม

- **การพัฒนาทักษะแรงงาน:** ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อเพิ่มผลิตภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน

- **ส่งเสริมการรวมกลุ่ม (Cluster Development)** สนับสนุนให้ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมเดียวกันรวมตัวกันเพื่อสร้าง Economy of Scale ของตนเอง เช่น การจัดซื้อวัตถุดิบร่วมกันเพื่อให้ได้ราคาที่ถูกลง หรือการใช้ห้องแล็บทดสอบกลางเพื่อลดต้นทุนการวิจัยและพัฒนา

- **การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่ม**

- **ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่ซับซ้อนและมูลค่าสูงขึ้น:** สนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยยกระดับการผลิตไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี เพื่อหลีกเลี่ยงจากการแข่งขันด้านราคาของสินค้านำเข้า โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค

- **กระจายความเสี่ยงของห่วงโซ่อุปทาน สร้างความหลากหลายของแหล่งนำเข้า:** ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหาแหล่งนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางจากประเทศอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อลดความเปราะบางจากการพึ่งพาจีนเป็นแหล่งนำเข้าหลัก ซึ่งจะช่วยสร้างเสถียรภาพให้แก่ห่วงโซ่อุปทานของประเทศ โดยเฉพาะสินค้าที่ไทยพึ่งพาการนำเข้าจากจีนสูง เช่น สินค้าทุนและสินค้าภาคอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่มีความเสี่ยงจากการไหลทะลักในระดับ “เผื่อระวัง” หรือ “สูง”

- **ทบทวนและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้า (FTA):** ทบทวนและปรับปรุงเงื่อนไขในข้อตกลงการค้าที่มีอยู่ เช่น ASEAN-China FTA (ACFTA) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะกรณีที่สินค้าจีนเข้าถึงไทยง่ายขึ้นผ่าน E-commerce ไทยควรผลักดันให้มีกลไกปกป้องทางการค้าที่ชัดเจนและบังคับใช้ได้ง่ายขึ้น รวมถึงเรียกร้องให้มีกฎแหล่งกำเนิดสินค้าที่รัดกุมกว่าเดิมเพื่อป้องกันการสวมสิทธิ์ ควบคู่ไปกับพิจารณาเปิดการเจรจา FTA กับคู่ค้าใหม่ ๆ เพื่อขยายตลาดและกระจายความเสี่ยง

การดำเนินนโยบายและมาตรการ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง จะช่วยให้ประเทศไทยไม่เพียงแต่จะป้องกันผลกระทบเชิงลบจากการไหลทะลักของสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังสามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน

กรอบยุทธศาสตร์สำหรับประเทศไทยในการรับมือสินค้านำเข้าจากจีน

จากการประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของเครื่องมือที่ประเทศไทยมีอยู่ พบว่าแม้จะมีกฎหมายตอบโต้ การทุ่มตลาดและการอุดหนุน (พ.ร.บ. AD/CVD) และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) แต่การบังคับใช้ ยังคงเป็นไปในลักษณะ "ตั้งรับ" และกระจุกตัวอยู่ในบางอุตสาหกรรม อีกทั้งยังเผชิญข้อจำกัดจากความตกลง การค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) และช่องว่างในการกำกับดูแลการค้าออนไลน์

ด้วยเหตุนี้ รายงานฉบับนี้จึงเสนอ "กรอบยุทธศาสตร์ 3 แนวทาง" เพื่อให้ประเทศไทยเปลี่ยนจากฝ่าย ตั้งรับไปสู่การดำเนินนโยบายเชิงรุก ดังต่อไปนี้

1. **การเสริมความแข็งแกร่งให้แนวป้องกันด่านหน้า:** ผ่านการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการทาง ศุลกากรเชิงรุก เช่น การให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการเปิดไต่สวน AD/CVD ได้เอง (Ex officio) การขยายรายการสินค้าควบคุมมาตรฐาน มอก. และการสร้างกลไกกำกับดูแลแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ข้ามชาติอย่างจริงจัง
2. **การสร้างความยืดหยุ่นระยะยาว:** โดยการบูรณาการนโยบายการค้าเข้ากับนโยบายอุตสาหกรรม เชื่อมโยงมาตรการป้องกันเข้ากับการสนับสนุนการยกระดับเทคโนโลยีภายใต้นโยบาย Thailand 4.0 และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) พร้อมทั้งพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการดึงดูดการลงทุน ตามยุทธศาสตร์ "China+1"
3. **การใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระดับภูมิภาคและการทูตเชิงรุก:** ผลักดันให้เกิดการเจรจาในระดับ อาเซียนเพื่อรับมือกับปัญหากำลังการผลิตส่วนเกินของจีนร่วมกัน ซึ่งจะสร้างอำนาจต่อรองที่แข็งแกร่ง กว่าดำเนินการโดยลำพัง

ข้อสรุปของรายงานเน้นย้ำว่า การรับมือกับความท้าทายนี้ต้องอาศัยยุทธศาสตร์ที่ผสมผสาน ทั้งการป้องกันที่เข้มแข็ง นโยบายอุตสาหกรรมที่ชาญฉลาด และการทูตเชิงรุก เพื่อไม่เพียงแต่จะปกป้อง เศรษฐกิจของประเทศในระยะสั้น แต่ยังเป็นการใช้โอกาสนี้เพื่อกระตุ้นการปฏิรูปอุตสาหกรรมครั้งใหญ่ และ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยในระยะยาว

การวิเคราะห์เปรียบเทียบยุทธศาสตร์ของต่างประเทศ

เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย การถอดบทเรียนจากแนวทางการรับมือของ ประเทศอื่น ๆ ที่เผชิญกับความท้าทายเดียวกันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะวิเคราะห์กลยุทธ์ของ 3 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และอินเดีย ซึ่งแต่ละประเทศมีแนวทางที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน สะท้อนถึงเป้าหมาย เชิงยุทธศาสตร์ ข้อจำกัดทางการเมือง และโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่เหมือนกัน

1. สหรัฐฯ: การใช้ประโยชน์จากภูมิรัฐศาสตร์และการดึงอุตสาหกรรมกลับประเทศ

สหรัฐฯ ใช้ยุทธศาสตร์ผสมผสานระหว่างมาตรการทางการค้าเชิงรุกในระยะสั้น (เช่น การขึ้นภาษี ภายใต้อำตรา 301) และการลงทุนในนโยบายอุตสาหกรรมระยะยาว (เช่น กฎหมาย CHIPS and Science Act) มาตรการนี้ประสบความสำเร็จในการลดสัดส่วนการนำเข้าของสหรัฐฯ จากจีนลงอย่างชัดเจน แต่ก็มีต้นทุนสูงต่อ ผู้บริโภค และทำให้เกิดปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีผ่านประเทศที่สาม ซึ่งรวมถึงไทย

2. สหภาพยุโรป (EU): ใช้กลยุทธ์แบบแม่นยำและประสานงาน

EU เน้นการใช้เครื่องมือป้องกันทางการค้า (TDIs) ทั้งมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping: AD) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duties: CVD) และมาตรการปกป้อง (Safeguards: SG) อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับกฎของ WTO โดยสิ่งที่น่าสนใจคือ EU ได้เริ่มเปลี่ยนจากการใช้ TDIs ในลักษณะ

"ตั้งรับ" (คือรอให้ภาคอุตสาหกรรมยื่นเรื่องร้องเรียน) ไปสู่การใช้ในลักษณะ "เชิงรุก" โดยเชื่อมโยงเข้ากับนโยบายอุตสาหกรรมที่กว้างขึ้น เช่น การให้อำนาจคณะกรรมการยุโรปเปิดการไต่สวนการอุดหนุนรถยนต์ไฟฟ้า (EV) จากจีนได้เอง (Ex Officio) ซึ่งยุทธศาสตร์นี้มีความแม่นยำและสร้างความชอบธรรมได้ แต่ก็มีกระบวนการที่ค่อนข้างช้าและเสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งทางการเมืองภายใน

3. อินเดีย: กำแพงป้องกันและแรงผลักดันการผลิตในประเทศ

ดำเนินยุทธศาสตร์แบบ "ตั้งรับอย่างเข้มแข็ง" (Fortress Strategy) ด้วยการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (ADDs) อย่างกว้างขวางเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายใน โดยผูกติดกับการส่งเสริมนโยบาย "Made in India" ที่มีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนอินเดียให้เป็นศูนย์กลางการผลิตระดับโลก ลดการพึ่งพาการนำเข้า ซึ่งแม้จะช่วยปกป้องผู้ผลิตในประเทศได้ แต่ก็ทำให้ต้นทุนสินค้าสูงขึ้นและเสี่ยงต่อการถูกตอบโต้ทางการค้า

4. กรณีศึกษาจากภูมิภาคอาเซียน

ประเทศเพื่อนบ้านของไทย ได้เริ่มใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมบางประเภท โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของประเทศ โดย**เวียดนาม** (ใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) อย่างมุ่งเป้ากับอุตสาหกรรมเหล็กจากจีน) **มาเลเซีย** (การปกป้องอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์) และ**อินโดนีเซีย** (ดำเนินมาตรการตอบโต้อย่างเข้มข้นและครอบคลุมมากที่สุด) รัฐบาลอินโดนีเซียได้ประกาศอย่างชัดเจนว่าจะใช้เครื่องมือทั้งมาตรการปกป้อง (Safeguard Measures - BMTP) และมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบหนัก) บทเรียนจากอาเซียนชี้ให้เห็นว่า การต่างคนต่างทำอาจนำไปสู่การแข่งขันกันเอง หรือการที่จีนสามารถเบี่ยงเบนการส่งออกไปยังประเทศที่มาตรการอ่อนแอกว่าได้ง่าย ทำให้การสร้างแนวทางร่วมกันในระดับภูมิภาคเป็นสิ่งจำเป็น

การประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของไทยในปัจจุบัน

ประเทศไทยมีเครื่องมือในการรับมือกับการค้าที่ไม่เป็นธรรม ทั้งในกรอบกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน (พ.ร.บ. AD/CVD) และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอย่างมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้ยังคงเป็นไปในลักษณะ "ตั้งรับ" และกระจุกตัวอยู่ในบางอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญจากความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) และช่องว่างในการกำกับดูแลการค้าออนไลน์ ได้แก่

1. มาตรการ AD/CVD: ประเทศไทยมี พ.ร.บ. การตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 ซึ่งให้อำนาจกรมการค้าต่างประเทศในการไต่สวนและบังคับใช้มาตรการ AD และ CVD ปัจจุบันมีการใช้มาตรการ AD เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายใน ที่บังคับใช้อยู่ 22 รายการ แต่การใช้งานเครื่องมือนี้มีลักษณะกระจุกตัวอย่างยิ่ง โดยกว่า 95% ของกรณีการใช้มาตรการ AD ของไทยเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล็ก ผู้ประกอบการรายย่อย (SMEs) มักขาดความสามารถในการดำเนินการตามกระบวนการที่ซับซ้อน ทำให้ท่าทีของไทยในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะ "ตั้งรับและตอบสนองเฉพาะจุด"

2. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.): สินค้าที่ถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐานบังคับของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ผู้นำเข้าจะต้องปฏิบัติตามและต้องขอใบอนุญาตให้ถูกต้อง แต่การบังคับใช้กลับเผชิญกับข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ เช่น การตรวจสอบและควบคุมสินค้าที่จำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซข้ามชาติ อัตราการสุ่มตรวจ ณ ด่านศุลกากร และรายการสินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรฐานบังคับ

3. ข้อจำกัดจากความตกลง ACFTA: ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ได้ลดภาษีนำเข้าระหว่างกันจนเกือบเป็นศูนย์ในสินค้ากว่า 90% แม้ ACFTA จะบรรจุเครื่องมือป้องกันไว้ เช่น มาตรการปกป้อง (Safeguard) ที่สอดคล้องกับ WTO แต่ประเทศไทยกลับแทบไม่มีการนำมาตราการปกป้องภายใต้ ACFTA มาใช้

อาจเป็นเพราะกระบวนการพิสูจน์ "ความเสียหายร้ายแรง" มีเกณฑ์สูงและซับซ้อน หรืออาจเป็นเพราะความกังวลต่อผลกระทบทางการทูตกับจีน

กรอบยุทธศาสตร์สำหรับประเทศไทย: จากการตั้งรับสู่การรุก

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ภายในประเทศ บทเรียนจากต่างประเทศ และการประเมินเครื่องมือที่มีอยู่ รายงานส่วนนี้จะสังเคราะห์ข้อค้นพบทั้งหมดเพื่อนำเสนอ "กรอบยุทธศาสตร์" ที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสำหรับประเทศไทย เป้าหมายคือการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของประเทศจาก "การตั้งรับ" ที่ใช้อยู่ไปสู่ "การดำเนินนโยบายเชิงรุก" ที่ผสมผสานระหว่างการป้องกันระยะสั้น การสร้างความแข็งแกร่งในระยะยาว และการทูตเชิงรุก กรอบยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วย 3 เสาหลักที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป

เสาหลักที่ 1: การเสริมความแข็งแกร่งให้แนวป้องกันด้านหน้า (มาตรการระยะเร่งด่วนถึงระยะสั้น)

เป้าหมายของเสาหลักนี้คือการลดช่องว่างและเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องมือป้องกันที่มีอยู่ให้สามารถรับมือกับความท้าทายในปัจจุบันได้อย่างทันที่

1. เปลี่ยนสู่ท่าทีเชิงรุกในการใช้มาตรการทางการค้า: รัฐบาลควรพิจารณาปรับปรุงแนวปฏิบัติหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าต่างประเทศ สามารถริเริ่มการไต่สวนเพื่อใช้มาตรการ AD/CVD และมาตรการปกป้อง (Safeguards) ได้เอง (Ex Officio) โดยไม่จำเป็นต้องรอการร้องเรียนจากภาคเอกชนเสมอไป โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ถูกจัดว่าเป็นอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของชาติ หรืออุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงแต่ประกอบด้วยผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมาก

2. ขยายและบังคับใช้มาตรฐานบังคับ (มอก.) อย่างเข้มงวด: จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อทบทวนและขยายรายการสินค้าที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานบังคับ (มอก.) แบบเร่งด่วน (Fast-Track) โดยมุ่งเป้าไปที่กลุ่มสินค้าที่มีการนำเข้ามาท่วมตลาดอย่างหนักและส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและผู้ผลิตในประเทศ เช่น ชิ้นส่วนยานยนต์ ผลิตภัณฑ์พลาสติกและอะลูมิเนียมบางประเภท และส่วนประกอบของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ควบคู่ไปกับการจัดสรรทรัพยากรให้กรมศุลกากร เพื่อเพิ่มอัตราการตรวจสอบสินค้าที่มีความเสี่ยงสูงจากประมาณ 30% เป็นอย่างน้อย 70%

3. กำกับดูแลการค้าผ่านอีคอมเมิร์ซ: จัดตั้ง หน่วยงานปฏิบัติการร่วม (Multi-Agency Task Force) เพื่อกำกับดูแลการนำเข้าผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซโดยเฉพาะ โดยกำหนดให้แพลตฟอร์มต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยต้องจดทะเบียนในประเทศและมีความรับผิดชอบทางกฎหมายในการตรวจสอบและรับรองว่าสินค้าที่จำหน่ายบนแพลตฟอร์มของตน นอกจากนี้ยังควรพัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลล่วงหน้า (Pre-clearance Data Analysis) โดยใช้ AI เพื่อคัดกรองและระบุพัสดุที่มีความเสี่ยงสูงจากการสำแดงข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถตรวจสอบได้อย่างตรงจุด

เสาหลักที่ 2: การสร้างความยืดหยุ่นระยะยาว (มาตรการระยะปานกลางถึงระยะยาว)

เป้าหมายของเสาหลักนี้คือการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสในการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมของไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นและยั่งยืน

1. บูรณาการนโยบายการค้าและนโยบายอุตสาหกรรม: สร้างกลไก "ป้องกันและยกระดับ" (Shield and Upgrade) โดยเชื่อมโยงการใช้มาตรการป้องกันทางการค้าเข้ากับมาตรการส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐอย่างเป็นระบบ เมื่ออุตสาหกรรมใดได้รับการปกป้องด้วยมาตรการ AD/CVD หรือมาตรการปกป้องแล้ว ภาครัฐและสถาบันการเงินของรัฐ ควรจัดทำแพ็คเกจส่งเสริมการปรับตัวที่ประกอบด้วยสิทธิประโยชน์เพิ่มเติม เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการปรับปรุงเครื่องจักร เงินอุดหนุนสำหรับการวิจัยและพัฒนา และสิทธิประโยชน์ทางภาษี

สำหรับการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 และการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

2. พลิกวิกฤตสงครามการค้าให้เป็นโอกาสดึงดูดการลงทุน: รัฐบาลโดย BOI ควรจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อดึงดูดการลงทุนในลักษณะ "China+1" โดยมุ่งเป้าไปที่บริษัทข้ามชาติที่กำลังมองหาฐานการผลิตแห่งที่สองนอกประเทศจีน เพื่อลดความเสี่ยงจากสงครามการค้าและมาตรการกีดกันของสหรัฐฯ และ EU ด้วยการจัดทำแพ็คเกจส่งเสริมการลงทุนที่น่าสนใจและตรงเป้าสำหรับอุตสาหกรรมที่สหรัฐฯ และ EU กำลังใช้มาตรการกับจีนโดยตรง เช่น ยานยนต์ไฟฟ้า แผงโซลาร์เซลล์ และอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง การดำเนินการเช่นนี้จะเป็นการเปลี่ยนจากฝ่ายที่ได้รับผลกระทบทางอ้อม มาเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการค้าของโลก

3. ส่งเสริมนวัตกรรมและคุณภาพภายใต้แบรนด์ "Made in Thailand Next Level": ริเริ่มแคมเปญระดับชาติ "Made in Thailand Next Level" โดยเรียนรู้จากความสำเร็จและความท้าทายของนโยบาย "Made in India" แต่เน้นย้ำจุดเด่นที่แตกต่าง คือ **คุณภาพ นวัตกรรม และความน่าเชื่อถือ** แทนที่จะเน้นเพียงการทดแทนการนำเข้า โดยส่งเสริมการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) อย่างจริงจัง เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม และสนับสนุนการสร้างแบรนด์สินค้าไทยในตลาดโลกบนพื้นฐานของมาตรฐานที่เหนือกว่าและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เสาหลักที่ 3: การมีส่วนร่วมทางการทูตและความร่วมมือระดับภูมิภาค

เป้าหมายของเสาหลักนี้คือ การยอมรับความจริงที่ว่าปัญหากำลังการผลิตส่วนเกินของจีนเป็นปัญหาในระดับโลกที่ใหญ่เกินกว่าที่ไทยจะรับมือได้โดยลำพัง และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในระดับภูมิภาค

1. ผลักดันวาระในระดับอาเซียน: ประเทศไทยควรใช้บทบาทนำในอาเซียนเพื่อริเริ่มการเจรจาในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับแนวทางการจัดการผลกระทบจากภาวะอุตสาหกรรมล้นตลาดของจีน การดำเนินการร่วมกันในนามของอาเซียนจะสร้างอำนาจต่อรองที่สูงกว่าการดำเนินการเพียงลำพัง เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้าร่วมกัน หรือการพิจารณาใช้มาตรการปกป้องร่วมกัน จะสร้างอำนาจต่อรองที่สูงกว่าการดำเนินการของแต่ละประเทศอย่างมาก และลดความเสี่ยงที่จีนจะใช้แรงกดดันทางการทูตหรือเศรษฐกิจกับประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ

2. ทบทวนและปรับปรุงความตกลง ACFTA: ควรผลักดันให้มีการทบทวนและปรับปรุงความตกลง ACFTA ให้ทันสมัย โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการป้องกันทางการค้า (Trade Remedies) และมาตรการปกป้อง (Safeguards) ให้มีความชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น รวมถึงการปรับปรุงกฎด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (ROO) ให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้ผลิตในอาเซียนมากขึ้น

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์
กันยายน 2568

การเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ โอกาสการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (Trade Diversion)

4 กันยายน 2568

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศามารถทางการแข่งขัน
สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์

การประเมินโอกาสการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า (Trade Diversion)

6 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเบี่ยงเบนเส้นทางการค้า

1 ช่องว่างอัตราภาษีและต้นทุน

2 โครงสร้างสินค้าและอุปสงค์

3 ห่วงโซ่อุปทานและข้อตกลงการค้า

4 โลจิสติกส์และภูมิศาสตร์

5 เศรษฐกิจมหภาคและอัตราแลกเปลี่ยน

6 นโยบายกำกับและการบังคับใช้

	อัตราภาษีศุลกากร ต่างตอบแทน	ความเสี่ยง
 จีน	34%	★ ★ ★ สูงมาก
 ไต้หวัน	20%	★ ★ สูง
 เวียดนาม	20%	★ ★ สูง
 อินเดีย	25%	★ ★ ปานกลาง
 ลาว	40%	★ ★ ปานกลาง
 เมียนมา	40%	★ ต่ำ
 มาเลเซีย	19%	★ ต่ำ
 อินโดนีเซีย	19%	★ ต่ำ
 ฟิลิปปินส์	19%	★ ต่ำมาก
 กัมพูชา	19%	★ ต่ำมาก

การวิเคราะห์การไหลทะลักของสินค้า (Spill-over Analysis)

คัดกรองสินค้าที่มีความเสี่ยงต่อการไหลทะลัก

ด้วย Spill-over Index คำนวณจากสัดส่วนการนำเข้าจากจีนต่อการนำเข้ารวม โดยใช้ปี 2561 ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน ในสมัยประธานาธิบดีทรัมป์ 1.0 เป็นปีฐาน

ดัชนี >
100

สัญญาณการเกิด Spill-over

ดัชนี <
100

การนำเข้าในภาวะปกติ

Spill-over Index ปี 2561 – 2567

ค่าดัชนี Spill-over Index ปี 2567 เท่ากับ 130

บ่งชี้ถึงความเป็นไปได้ที่สินค้าบางกลุ่มจะเกิดการไหลทะลักเข้าสู่ไทยภายหลังสงครามการค้าในปี 2561

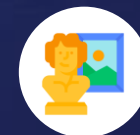
กลุ่มสินค้าที่มี Spill-over Index ในระดับที่ควรติดตามแนวโน้มการไหลเข้าในระยะถัดไป

กลุ่มยานพาหนะ
และส่วนประกอบ

กลุ่มสินค้า
ภาคอุตสาหกรรม

กลุ่มสินค้า
อุปโภคบริโภค

การจัดทำระบบเตือนภัย (Warning System)

ตัวชี้วัดระบบเตือนภัย 3 เกณฑ์

1 ส่วนแบ่งนำเข้า (Import-share)

เพิ่ม > 5 pp. ภายใน 1 ปี

2 อัตราการเติบโตของมูลค่านำเข้า
(YoY growth)

ขยายตัว > 20% 3 ไตรมาสติดกัน

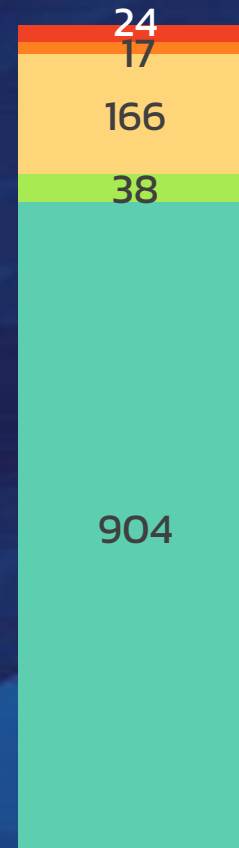
3 ช่องว่างราคา (Price Gap)

ช่องว่างราคาจากจีน > ช่องว่างราคาจากโลก

ระดับความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้า

! สูง	เข้าครบ 3 เกณฑ์
! ค่อนข้างสูง	เข้า 2 เกณฑ์ และไม่สามารถเปรียบเทียบช่องว่างราคา
! เฝ้าระวัง	เข้า 2 เกณฑ์
! ค่อนข้างเฝ้าระวัง	เข้า 1 เกณฑ์ และไม่สามารถเปรียบเทียบช่องว่างราคา
! ต่ำ	เข้าไม่เกิน 1 เกณฑ์

จำนวนสินค้าตามความเสี่ยงการไหลทะลักของสินค้าจีน
จากรายการนำเข้าจากจีนรวม 1,149 รายการ (HS4)

ตัวอย่างสินค้า

! สูง

ทองแดงและผลิตภัณฑ์ (เช่น ตะปู หมุด สกรู)
กรดโมโนคาร์บอกซิลิก สุรา ใบเลื่อยโลหะ
ถังเหล็ก เชื้อกระดาช ตัวถังยานยนต์
สารประกอบไนโตรล ปลายมีชีวิต

! ค่อนข้างสูง

วงจรพิมพ์ รถยก เครื่องจักรงานไม้ ผ้าถัก
อัญมณีสังเคราะห์ เครื่องจักรก่อสร้าง
กระสอบบรรจุ เครื่องจักรเจียรโลหะ
ชุดชั้นใน ชุดนอน

! เฝ้าระวัง

ปืลมสุญญากาศ อุปกรณ์สำหรับสวิตช์
แบตเตอรี่สำรองไฟฟ้า เครื่องจักรเฉพาะตัว
เครื่องปรับอากาศ พอยล์อะลูมิเนียม ดอก
กะหล่ำ
เครื่องจักรใช้กับยางหรือพลาสติก กะหล่ำปลี

! ค่อนข้าง
เฝ้าระวัง

เครื่องจักรสำหรับยก อุปกรณ์ส่งสัญญาณ
เงินไม่ได้ขึ้นรูป ผ้าทอเส้นใยสังเคราะห์
น้ำมันปิโตรเลียม แท่นขุดเจาะเรือ
เครื่องจักรงานโลหะ รถแทรกเตอร์

! ต่ำ

เครื่องโทรศัพท์ รวมถึงสมาร์ทโฟน
เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ
วงจรรวม ของที่ทำด้วยเหล็ก ผลไม้สด
หม้อแปลงไฟฟ้า ส่วนประกอบยานยนต์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มาตรการระยะสั้น

การเฝ้าระวังเชิงรุกและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น

การใช้ระบบเตือนภัย (Warning System) เชิงรุก

เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและออกมาตรการรับมือได้อย่างรวดเร็วและเกิดผลจริง

ยกระดับความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎระเบียบ

เช่น กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (RoO) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด และการอุดหนุน (AD/CVD) และมาตรฐานสินค้า (SPS/TBT) เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางการค้าและคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรการระยะกลางและยาว

การปรับโครงสร้างและเสริมสร้างขีดความสามารถ

การส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการในประเทศ

สนับสนุนผู้ประกอบการในประเทศ โดยเฉพาะ SMEs ที่ได้รับผลกระทบให้สามารถแข่งขันได้

การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่ม

ส่งเสริมการยกระดับอุตสาหกรรมไปสู่การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูงและใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อลดการแข่งขันด้านราคาและลดการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าทุนและวัตถุดิบบางประเภท

ทบทวนและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้า (FTA)

ทบทวนและปรับปรุงข้อตกลงการค้าที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

